PLA DIRECTOR DE PATRIMONI CULTURAL DE VILADECANS

Diputació Barcelona
xarxa de municipis

AJUNTAMENT DE VILADECANS

PLA DIRECTOR DE PATRIMONI CULTURAL DE VILADECANS

NOVEMBRE DE 2007

Coordinació

Oficina de Patrimoni Cultural – Diputació de Barcelona: Carles Vicente

Ajuntament de Viladecans: Maria Salmerón i Manuel Luengo

Anna Castro - Conxita Gil – Jose Luis Muñoz - Anna Rodríguez

TEA
Difusió Cultural SL

Sugranyes 34, Baixos
08028 Barcelona
Tel/fax 93 296 52 20
tea@teadifusiocultural.com
www.teadifusiocultural.com

Índex

Introducció..... pàg. 6

Metodologia.....pàg.11

Anàlisis DAFO.....pàg.13

El Pla Director de Patrimoni Cultural a Viladecans.....pàg.26

Objectius del Pla Director.....pàg.27

Els eixos estratègics del Pla Director de Patrimoni Cultural local.....pàg.28

El Sistema museístic d'equipaments per a la gestió del patrimoni cultural de Viladecans.....pàg.29

Equipaments que formaran part del sistema de gestió del patrimoni local.....pàg.31

El model de gestió.....pàg.34

Finançament.....pàg.34

La gestió de la memòria col·lectiva.....pàg.38

Espai de la Memòria. Centre de Difusió del Patrimoni (Llevant – Les Oliveretes).....pàg.39

Espai de la Memòria.....pàg.42

Espais i serveis del Centre de Difusió del Patrimoni.....pàg.44

Espai de la Memòria documental - Arxiu Municipal.....pàg.49

Explorant la memòria. Exposició de referència o de llarga durada.....pàg.51

Espai de la memòria. Centre de difusió del patrimoni. Definició d'espais.....pàg.57

Projecte arquitectònic.....pàg.60

Ca n'Amat. Centre d'Interpretació del Patrimoni Local.....pàg.64

Ca n'Amat. Un edifici d'interès històric.....pàg.66

Sales. Centre d'Interpretació de la Vil·la Romana i l'Ermita.....pàg.74

Vil·la romana de Sales.....pàg.76

Ermita de Santa Maria de Sales.....pàg.82

Parc Arqueològic del Port d'Ancoratge de Les Sorres.....pàg.84

La Ciutat com a Museu.....pàg.89

Senyalització i interpretació.....pàg.93

Itineraris.....pàg.99

Fases de desenvolupament del Pla Director.....pàg.109

Relació de costos dels projectes museogràfics.....pàg.112

Annexes.....pàg.113

Núm. 1.- Marc jurídic.....pàg. 114

Núm. 2.- Característiques dels organismes autònoms administratius (OAA).....pàg. 119

Núm. 3.- Organigrama directiu dels organismes autònoms administratius.....pàg. 122

Núm. 4.- Organigrama del personal i funcions de l'organisme autònom administratiu.....pàg. 123

Núm. 5.- L'Arxiu Municipal de Viladecans. Una visió estratègica.....pàg. 124

Introducció

El Pla Director per a la gestió del Patrimoni Cultural de Viladecans, dins d'un nou context cultural, econòmic i social

Les noves realitats del segle XXI han convertit les ciutats en espais cada cop més complexos. Les tecnologies de la informació i la comunicació, més enllà de la seva capacitat instrumental, configuren un nou paradigma de societat en què tot el que fins fa poc era estable, des de fa uns temps ha començat a canviar. Les transformacions econòmiques i socials, les noves formes de família, les migracions, els fenòmens associats a la globalització i els problemes ambientals generen noves necessitats i nous reptes, al temps que situen les ciutats com a territoris en què, d'una forma més palpable es manifesten les oportunitats i els perills de la nova era. La mundialització s'articula al voltant de les ciutats. La població es concentra en els nuclis urbans, les ciutats creixen en extensió, es fa més complexes ordenar-les, governar-les. Cada cop més, les ciutats són diverses, cada cop més viure en una ciutat significa viure amb estrangers, amb persones amb les quals no necessàriament compartim la història, els referents, els símbols. En la història de les ciutats, això ha estat sempre així, i la mundialització actual només accentua i accelera un fenomen que no és nou en el món urbà.

La cultura no és aliena a aquests canvis, d'una banda hi ha una tendència a la banalització, a la substitució dels continguts pel concepte d'entreteniment i a l'aparició d'una poderosa indústria multinacional, mediàtica, que copa els canals de difusió cultural i, sobretot, imposa codis i formes de presentació. Però, paral·lelament, en aquest context, avui dia, emergeix amb força la idea que és necessari vetllar pel desenvolupament de la cultura perquè, de manera directa o indirecta, les activitats culturals són generadores de valor afegit, creadores d'ocupació, i que és necessari treballar per garantir les millors condicions perquè el territori de la ciutat generi iniciatives vinculades a la cultura, noves oportunitats per a la convivència, la cohesió social, la interculturalitat, el coneixement crític, la memòria, la creativitat, l'ètica ciutadana i el benestar social.

En el darrers deu anys, a Catalunya s'ha posat de manifest la importància i la transcendència de la cultura com a factor de desenvolupament. Aquesta constatació ha provocat un creixement important dels recursos públics destinats a la cultura i, al mateix temps, ha fomentat una major centralitat de les polítiques culturals en el conjunt de les polítiques públiques. La cultura, considerada sovint com un complement més o menys decoratiu en relació amb la resta de dominis de la gestió pública, està passant a ser un factor a tenir en compte per al desenvolupament de les ciutats. En aquest context, els recursos dedicats al desenvolupament de polítiques i accions destinades a la gestió del patrimoni cultural estan experimentant una notable evolució: d'una preocupació quasi exclusiva per la custòdia i conservació del patrimoni, s'està passant al desenvolupament de polítiques de gestió integral, de creació d'espais de preservació de la identitat i la memòria col·lectiva, així com de plataformes de comunicació i reflexió social a l'entorn dels problemes de la societat contemporània.

Viladecans no pot restar més temps al marge d'aquesta realitat emergent respecte a l'articulació de noves polítiques de gestió integral del patrimoni cultural local. De fet, és necessari superar un dèficit històric del municipi en matèria d'equipaments i serveis relacionats amb el patrimoni: actualment, podem dir que es tracta de l'única ciutat catalana amb un volum de població de més de 50.000 habitants, que no disposa d'un Pla Director per a la Gestió Integral del Patrimoni Cultural Local, ni d'un sistema (equipaments i serveis) que respongui als estàndards de gestió patrimonial i que faciliti la difusió del coneixement en relació a la memòria i el patrimoni cultural i natural, i que pugui oferir un espai per articular i fomentar la participació cultural, lúdica i científica dels ciutadans de Viladecans en temes relacionats amb el patrimoni cultural local.

Aquestes mancances provoquen una sèrie de deficiències: educatives, identitàries, de cohesió social, d'oportunitat de desenvolupament turístic i econòmic, etc, que situen el municipi en una posició d'inferioritat respecte a d'altres municipis de la comarca i de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, que en els darrers anys han anat desenvolupant, i, en molts casos, han consolidat una política de gestió del patrimoni cultural, tot creant una xarxa d'equipaments especialitzats i una oferta de serveis adreçats a un públic potencial de més de 4.000.000 habitants, que viu a l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Només aquests arguments justificarien la necessitat de definir i posar en marxa un Pla Director del Patrimoni Cultural Local a Viladecans, però no podem oblidar que existeixen altres qüestions que també justifiquen el planejament i no volem obviar:

1. **El marc jurídic**: **Les responsabilitats dels municipis en la protecció, la conservació i l'accés dels ciutadans al coneixement i al gaudi del patrimoni cultural local** (1)

Els municipis tenen l'obligació de protegir i conservar el seu patrimoni, com a part integrant dels béns culturals de Catalunya. Aquest precepte emana de dues lleis fonamentals: **La Constitució espanyola** (art. 44, art. 46, art. 148.3, 16 i 22, art. 149.1., 149.28, 149.2) i **L'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Llei orgànica 6/2006 de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya** (art. 22, 44, 46, 54, 84, 127).

---

(1) Veure **:**

a. *Legislació sobre Patrimoni Cultural* . Generalitat de Catalunya **,** Departament de Cultura. Barcelona, 2004 (segona edició)
b. Annex I d'aquest document: *Legislació sobre patrimoni que afecta les administracions locals*.

Els instruments legals amb què compten els ajuntaments per protegir i conservar aquests patrimonis són, fonamentalment, tres tipus de lleis: les lleis i decrets de la Generalitat de Catalunya que regulen diferents àmbits del patrimoni cultural, la legislació urbanística i les lleis de règim local.

La Llei del patrimoni cultural català 9/1993, de 30 de setembre**,** proporciona una sèrie de conceptes sobre el patrimoni cultural que ens resultaran molt útils per emmarcar els objectius de qualsevol política de gestió del patrimoni cultural local:

A l'article 1.2 trobarem una definició de patrimoni cultural català:

.."Són tots aquells béns immobles o mobles, que tenen un valor històric, artístic, arquitectònic, arqueològic, paleontològic, etnològic, documental, bibliogràfic, científic o tècnic, mereixedors d'una protecció i d'una defensa especials" (art. 1.2).

El preàmbul i l'article 3r. de la Llei justifiquen la responsabilitat de les administracions públiques respecte al patrimoni:

*"El patrimoni cultural és un dels testimonis fonamentals de la trajectòria i identitat d'una col·lectivitat nacional. Els béns que l'integren constitueixen una herència insubstituïble, que cal transmetre en les millors condicions a les generacions futures. La protecció, la conservació, l'acreixement, la investigació i la difusió del coneixement del patrimoni cultural és una de les obligacions fonamentals que tenen els poders públics... L'administració local de Catalunya, d'acord amb la legislació local i amb aquesta Llei, assumeix importants atribucions de protecció del patrimoni cultural local, dins l'esfera de les seves competències". (*Preàmbul).

"Els ajuntaments han de vetllar per la integritat del patrimoni cultural català, tant públic com privat, situat en el seu terme municipal, i per a la protecció, la conservació, l'acreixement, la difusió i el foment d'aquest patrimoni, com també estimular la participació de la societat en la tasca de protecció"(art. 3.1).

2. Viladecans conserva un conjunt de béns patrimonials que són el testimoni material d'un passat històric d'ocupació i activitat humana que es remunten, com a mínim, a l'època Ibèrica, més de dos mil anys enrere.

Al llarg de la història, el territori de Viladecans ha anat aplegant nombrosos béns culturals, tant mobles com immobles, de valor històric, artístic, arquitectònic, arqueològic, tècnic, etnològic i documental que actualment es troba dispers entre diferents institucions locals: Ajuntament, Arxiu Municipal, Ca n'Amat, i el territori (edificis històrics, industrials, traçats urbans, construccions hidràuliques, jaciments arqueològics, etc.) així com diferents institucions forànies (Museu de Gavà, Museu de les Eines del Camp de Sant Climent, Museu Arqueològic de Barcelona, Gabinet Numismàtic de Catalunya), i... col·leccions particulars.

Aquesta dispersió dificulta als ciutadans una visió de conjunt, i sovint representa una autèntica barrera per accedir a l'estudi i el coneixement del patrimoni local a estudiants, estudiosos locals, especialistes i ciutadans en general..

3. Situació deficitària dels equipaments de gestió del patrimoni

En els darrers anys, el municipi de Viladecans s'ha anat dotant d'una sèrie d'equipaments de qualitat al servei del ciutadà**.** En l'àmbit cultural, destaquen l'Atrium que s'està consolidant com un equipament de referència a la comarca, en matèria d'oferta de qualitat en l'àmbit de la dansa, la música i el teatre. La Biblioteca, inaugurada l'any 1999 quan encara no existia l'Atrium i representava una aposta pel creixement cultural de Viladecans, actualment és un equipament consolidat i integrat al municipi que ha estat útil per desenvolupar una sèrie de programes transversals amb altres àmbits de l'administració local i supralocal, associacions i entitats ciutadanes,etc.

Contrasta, però, la situació deficitària d'escassesa de recursos tècnics i pressupostaris que afecten directament els equipaments i els programes relacionats amb el patrimoni cultural i les arts plàstiques:

► L'Arxiu Municipal ha esdevingut, fins al moment, el "pal de paller" de la política patrimonial local. En els darrers anys, ha dut a terme la custòdia, la conservació i la difusió del patrimoni documental, la divulgació de la història local, a més de la gestió del patrimoni arqueològic municipal. En el darrers anys, ha posat els fonaments d'una política de difusió i sensibilització envers el patrimoni cultural del municipi amb una programació consolidada d'exposicions, activitats i ha coordinat les campanyes de recuperació del patrimoni cultural local.

► Ca n'Amat, que ha estat reivindicat des de fa molts anys com a espai museístic per al municipi, ha vist com era objecte de diferents projectes d'adequació, però cap d'ells ha acabat de reeixir, fonamentalment perquè, en tots els casos, s'ha posat de manifest que l'espai que ocupa l'edifici resulta insuficient per acollir totes les funcions i els serveis que són necessaris per dur a terme les tasques de gestió, conservació, documentació i difusió del patrimoni cultural local com li correspon a un museu que, d'altra banda, tal i com posa de manifest la pròpia llei de museus és, per definició, l'equipament idoni per dur a terme aquesta tasca.

► Finalment, destaquem les limitacions que pateixen els espais destinats a la difusió i/o exhibició d'objectes d'art, d'història, de ciència, de tecnologia, etc. La ciutat compta només amb una sala d'exposicions a la Torre del Baró, que no disposa de les característiques tècniques necessàries per acollir mostres que requereixin unes mínimes condicions, de superfície, seguretat, climàtiques i lumíniques durant l'exposició i que, per tant, exclouen al municipi de l'oferta d'exposicions itinerants de qualitat i interès artístic, històric i científic que produeixen i es podrien arribar a coproduir amb d'altres institucions culturals de caràcter patrimonial catalanes o foranies.

Tot plegat, posa de manifest que el municipi té, encara, una "assignatura pendent" respecte la dotació dels equipaments que permetran desenvolupar els programes de gestió, recerca, conservació, recuperació i difusió del patrimoni cultural material i immaterial del municipi.

Ara bé, l'Ajuntament de Viladecans és conscient de la importància de la cultura, no només com a motor de canvi i de desenvolupament econòmic i social , sinó també del retard endèmic de la ciutat respecte al tema, i en conseqüència ha iniciat, en els darrers anys, una sèrie de projectes en l'àmbit de la cultura i del patrimoni, que tot just ens permeten abordar el futur des d'una òptica positiva:

La recent aprovació del ***Pla d'Acció Cultural de Viladecans*** és una de les proves fefaents que s'estan posant les bases per definir la política cultural i patrimonial del municipi, per als propers anys. El Pla ha estat elaborat amb la col·laboració d'agents culturals i socials (entitats, artistes, tècnics, empresaris, polítics, etc.) i ha partit d'una diagnosi sobre l'estat de la cultura al municipi, des d'aquest punt de vista aquest document ens ha estat de molta utilitat per elaborar aquest Pla Director del Patrimoni, en la mesura en què ens ha facilitat un recull exhaustiu de dades estadístiques, d'interpretacions i d'opinions.

Metodologia

Anàlisi de la situació de partida

Viladecans no parteix de zero en la gestió del patrimoni cultural. Això pot constituir un handicap o un avantatge depenent de les dinàmiques generades i dels resultats de les experiències acumulades. En qualsevol cas, en els darrers anys, els agents locals implicats en la gestió del patrimoni cultural, i el Govern municipal mateix, detectaven que el patrimoni de Viladecans no podia gaudir del tractament que seria òptim per garantir, d'una banda el coneixement i l'accés del públic interessat, i de l'altra, la garantia de transmissió del llegat patrimonial a les futures generacions, sense una política definida per la gestió del conjunt de béns culturals que conserva i pot arribar a generar el municipi.

Per a l'anàlisi de la situació de partida s'han considerat els aspectes següents:

- Dades sobre la situació socioeconòmica del municipi
- Dades sobre la situació de la cultura i el patrimoni a Viladecans

Per dur a terme aquesta anàlisi ha estat molt útil consultar les dades que s'han recollit al ***Pla d'Acció Cultural de Viladecans,*** però aquesta no ha estat l'única font, la recollida de dades s'ha dut a terme a partir de la participació interna (s'han fet visites al territori i s'ha comptat amb la col·laboració dels agents implicats en el coneixement i la gestió del patrimoni cultural local), així com la participació externa de l'Oficina de Patrimoni de la Diputació de Barcelona.

L'estructura s'ha basat en la identificació i anàlisi de les mancances i oportunitats:

Per presentar-les hem escollit el sistema DAFO (Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats) que ens permet presentar-les de manera esquemàtica i prou entenedora.

L'anàlisi DAFO s'elabora com a síntesi de la fase de diagnòstic del Pla Director, i resumeix les principals conclusions. L'objectiu d'aquesta anàlisi no és altre que el de dur a terme una prospecció de l'escenari en el qual ens movem, per tal d'avançar estratègicament cap al futur amb directrius clares del què cal fer i del què cal evitar.

- **Debilitats**: aspectes que limiten o redueixen la capacitat de desenvolupament efectiu de les estratègies culturals, i constitueixen una amenaça i, per tant, han de ser controlades i superades.
- **Fortaleses**: capacitats, recursos, posicions assolides i, conseqüentment, avantatges que poden servir per a explotar oportunitats.
- **Amenaces**: es defineixen com a tota força de l'entorn que pot impedir la implantació d'una estratègia, o bé reduir-ne l'efectivitat, o incrementar els recursos que es requereixen per a la seva implantació, o bé reduir-ne la seva rendibilitat social.
- **Oportunitats**: es tot allò que pot suposar un avantatge competitiu, o bé representar una possibilitat per a millorar-ne la rendibilitat social i cultural.

Pla d'actuació:

Com a resultat final del Pla Director, el pla d'actuació obliga a concretar-ne projectes, recursos, responsabilitats, temporalització. Allò que finalment dóna sentit a un procés de planificació estratègica és que siguem capaços d'identificar aquestes accions i aquests projectes concrets. I sovint és, justament aquest punt, el que falla o no s'acaba de definir amb claredat, la qual cosa dificulta molt la viabilitat i l'operativitat de tot l'esforç anterior, del qual no es visualitzen resultats. És per això que fem una proposta tot concretant un pla d'acció respecte als aspectes que considerem fonamentals del Pla Director del Patrimoni de Viladecans:

- Equipaments
- Personal
- Programes
- Model de gestió
- Temporització
- Finançament

Anàlisis DAFO

Debilitats i Amenaces

. Aspectes sociodemogràfics

- Més del 50% de la població no supera el nivell d'instrucció obligatòria, equivalent al segon cicle d'Educació Secundària. Això afavoreix un accés divers a la cultura.

- Alta mobilitat ciutadana (Viladecans és una ciutat de la qual marxa molta gent a treballar fora, en molts casos hi ha el perill que la ciutat es converteixi en ciutat dormitori).

- La distribució territorial actual és viscuda amb una certa sensació de desequilibri entre el centre (Barri Antic) i la resta de la ciutat. Malgrat els esforços per descentralitzar una part important de l'activitat cultural, la percepció de la població acostuma a ser la d'una acció cultural molt basada en els carrers del centre de la ciutat.

- Manca d'identitat d'alguns barris (Can Palmer, Can Guardiola , la Torre-roja, Campreciós...).

- Manca de cohesió entre la població de procedència diversa que arriba a la ciutat i ocupa el territori, però no participa dels hàbits i celebracions culturals (gran atracció de Barcelona en els hàbits de consum cultural relacionats amb el patrimoni cultural).

- En el moviment associatiu hi ha una escassa representació d'entitats relacionades amb el patrimoni natural (medi ambient) i patrimoni cultural. Una part destacada de les entitats pateix els mals habituals del moviment associatiu urbà modern: atomització de les entitats, falta de seguiment per part de la població, dificultats en el relleu generacional, manca de locals i recursos econòmics, desencaix amb les dinàmiques socials i culturals més contemporànies, problemes de comunicació: entre les pròpies entitats i amb la ciutadania en general.

- El sector privat dedicat a la cultura té una presència molt limitada a Viladecans. L'element més destacable és la proliferació d'estudis de disseny, que en alguns casos es configuren com a petites galeries d'art.

- Les entitats d'estalvi i crèdit, que en altres municipis de la comarca col·laboren activament en el patrocini d'activitats relacionades amb la cultura, a Viladecans estan totalment absents de la vida cultural local.

- **Síntesi de les deficiències detectades en relació a la gestió integral del patrimoni local:**
  - Escàs desenvolupament i aplicació de la normativa legal vigent, en matèria de patrimoni cultural.
  - Fins al moment, no existeix una planificació integral envers la conservació, documentació i difusió del patrimoni cultural del municipi.
  - Hi ha una manca d'instruments per a la gestió:
    - Hi ha un inventari del patrimoni, però l'Ajuntament no ha aprovat encara el Catàleg de Patrimoni municipal, per tant, no hi ha una política definida de protecció, cosa que ha provocat que al llarg dels anys s'hagi perdut una part dels testimoni materials del passat del municipi.
    - Manca de vinculació a xarxes i institucions supralocals de gestió, difusió i recerca sobre el patrimoni.
    - Dificultats per al desenvolupament i definició d'estratègies de cooperació i coordinació interdepartamental de l'administració local: cultura, medi ambient, urbanisme, educació, participació, sistemes d'informació, qualitat, innovació, etc.
    - Manca d'equipaments per a la gestió del patrimoni local i equipaments actuals que no compleixen els estàndards de funcionament.
    - L'Ajuntament ha prioritzat les polítiques de difusió de les arts sobre les de reforç patrimonial. No existeixen estructures ni plataformes, ni programes d'ajuts locals per al foment de l'estudi i la difusió de la història i del patrimoni del territori local.
    - Manca de personal propi especialitzat en la gestió, documentació, conservació i difusió del patrimoni.

- Manca una política de definició de les adquisicions de les col·leccions (béns mobles).

Tot plegat, es tradueix en una manca d'accessibilitat i serveis al ciutadà en relació al patrimoni cultural i en el desenvolupament irregular dels programes de gestió, recerca, documentació, conservació, sensibilització, promoció, foment i difusió del patrimoni: històrics, arqueològics, aspectes etnològics, artístics, naturals, socioeconòmics, gestió documental...

Anàlisis DAFO

Oportunitats

- **Nou context sociodemogràfic**

  - La ciutat esta vivint una etapa de creixement i vitalitat (millora urbanística, creixement demogràfic, millora de serveis i d'equipaments).

  - Consolidació d'un nou eix cultural (Atrium – Biblioteca). És un exemple de la bona resposta dels ciutadans quan es disposa d'equipaments de qualitat amb una oferta de serveis i una programació de qualitat.

  - El moviment associatiu del municipi presenta un bon percentatge d'entitats de tipus cultural, i es comença a desenvolupar un incipient associacionisme de la nova immigració internacional.

  - La vocació de Viladecans a esdevenir una ciutat puntera en el camp de la innovació i la difusió a través de la utilització de les noves tecnologies.

- **Presentació del Pla d'Acció Cultural de Viladecans**

  En aquest document de planificació s'han assenyalat les línies estratègiques que ha de desenvolupar Viladecans en matèria cultural.

  El Pla d'Acció Cultural estableix una línia estratègica que determina una sèrie de propostes que defineixen el patrimoni com a desenvolupament de la nova ciutat. Els objectius vénen marcats per la idea de reforçar el paper del patrimoni com un dels elements principals de la identitat i la dinamització ciutadana i per l'interès en potenciar la presentació del conjunt de la ciutat com a museu o espai de la memòria.

  Com a propostes subjectes al seu encaix en el Pla Director de Patrimoni proposem:

- *Consolidar l'Arxiu Municipal com un equipament unitari, que predisposi l'arxiu com a una institució de gestió, conservació, custòdia i difusió del patrimoni documental i de la història de la ciutat i, per tant, amb la necessitat de disposar, a banda dels espais arxivístics especialitzats, de sales d'exposicions, de tallers i conferències.*

- *Difondre el patrimoni documental entre la població més jove com un element més dins del treball de difusió de la nostra història. Els documents contenen la informació sobre els nostres avantpassats, sobre els nostres carrers, sobre els nostres costums i les tradicions. Apropar-los al món de l'educació seria un element a destacar dins d'aquest procés de difusió de la història i arrelament a la ciutat on viuen.*

- *Destacar l'Arxiu d'Imatges de Viladecans, fer-lo més complet i accessible a la ciutadania, tot realitzant activitats a l'entorn de la fotografia con un element diferenciador de la ciutat respecte a d'altres municipis.*

- *Partint de la importància de l'Arxiu d'Imatges, cal articular diverses activitats de difusió de la fotografia: exposicions de fotografies documentals, artístiques, xerrades, festival de fotografia amb exposicions paral·leles i xerrades, fotografia al carrer, etc.*

- *Crear un centre de documentació local lligat a l'Arxiu Municipal i que faciliti l'accés a la informació local.*

- *Orientar Ca n'Amat com un centre cívic del patrimoni, en funcions d'equipament de proximitat de barri, però també, i bàsicament, com un altre element arquitectònic i artístic, relacionat amb la política de difusió del patrimoni cultural de la ciutat.*

- *Rehabilitar l'ermita de Santa Maria de Sales i fer viable la possibilitat de destinar-la a funcions de centre de difusió del patrimoni, com un altre element arquitectònic i artístic, adscrit a la política de difusió del patrimoni cultural de la ciutat.*

- *Elaborar una oferta d'itineraris ciutadans per conèixer la ciutat, els edificis històrics, els seus barris, la zona de muntanya i de marina, els seus masos, etc., o sigui el seu patrimoni, la seva història, però també el present i les propostes de futur.*

- *Reforçar els itineraris amb plafons que presentin els elements més destacats de la ciutat per a una visita autoguiada o pels passejants habituals.*

- *Establir convenis amb particulars per a la visita dels seus edificis: Can Sala – can Menut, la fusteria d'en Raurich, la botiga de Cal Ginestar.*

- *Elaborar accions que posin en valor el patrimoni natural del terme de Viladecans.*

- *Potenciar la realització de conferències, cursos d'història i d'altres fórmules que puguin dinamitzar el coneixement de la història local i comarcal, sobretot entre el públic més jove.*

- *Elaborar una Guia didàctica del patrimoni.*

- *Estimular la recerca històrica tot destacant la del darrer segle, que és quan s'ha produït la gran transformació de la ciutat.*

- *Fomentar la creació de grups d'investigadors i la seva coordinació mitjançant la creació d'un centre d'estudis locals.*

- *Potenciar el coneixement del patrimoni en mestres i nous veïns.*

- *Incrementar i especialitzar els recursos humans municipals destinats a la cultura d'acord amb les noves necessitats dels serveis i les demandes de la ciutadania.*

- *Reforçar el treball transversal intern, i aprofundir en els sistemes d'intercanvi, cooperació i treball en el si de l'equip de gestors culturals municipals, ja sigui de manera permanent o puntual, en funció dels projectes.*

- *Fer un recull dels elements que constitueixen la memòria col·lectiva i donar-la a conèixer entre la ciutadania.*

- **Aprovació de la relació de béns d'interès patrimonial local**

Actualment, s'ha aprovat una relació d'Elements d'Interès Patrimonial de la Ciutat que obliga a realitzar un seguiment patrimonial dels elements afectats: documentació històrica, control arqueològic, documentació planimètrica i d'imatges.

S'està proposant de fer un catàleg conjunt entre el departament de Patrimoni Cultural i el departament d'Urbanisme de l'Ajuntament de Viladecans. La proposta, prèvia redacció i aprovació d'un Catàleg i Pla Especial de Protecció del Patrimoni Cultural, serà l'aprovació d'una relació d'elements d'Interès patrimonial de Viladecans, que inclourà patrimoni immoble, patrimoni moble, patrimoni natural, patrimoni documental i patrimoni immaterial.

L'aprovació de la relació de béns d'interès patrimonial local esdevindrà un instrument imprescindible per a:

- Discriminar i conèixer els valors dels elements del patrimoni local que cal protegir.
- Recuperar part del patrimoni que ara es troba dispers en altres museus.
- Ordenar i prioritzar les polítiques i plans d'actuació que afecten el patrimoni cultural del territori.
- Planificació urbanística.
- Disseny de programes per a la gestió, protecció, conservació, estudi i difusió del patrimoni cultural.
- Definició dels criteris bàsics dels programes de desenvolupament del Pla de Gestió del Patrimoni Local:
- Programes d'estudi i recerca, conservació, formació, foment, promoció, difusió, etc...
- Identificació i catalogació de nous elements d'interès patrimonial local:
    - Detecció de mancances i definició d'una política d'adquisicions
    - Programació de campanyes de recuperació del patrimoni documental, fotogràfic, arqueològic, etnològic,

científic, industrial, etc.
- Cens de col·leccionistes i col·leccions privades locals
- Cens d'artistes i creadors locals
- Programes de recuperació de les memòries locals
- Definició de polítiques de protecció i conservació del patrimoni cultural contemporani

- **Creació del Consell de la Cultura** que esdevé un nou espai d'interrelació i participació ciutadana en l'àmbit de la cultura, que vetllarà i assessorarà les polítiques culturals municipals.

- **Nous projectes d'actuacions urbanístiques**

  - **Sector de Llevant (Les Oliveretes)**

Un equipament de serveis especialitzat en la gestió del patrimoni cultural al sector de Llevant

Fins fa uns anys, els equipaments culturals de ciutat tendien a orientar les seves activitats a l'excel·lència en el seu camp, i a oblidar o no prioritzar els projectes que cercaven un impacte directe, tant en el barri en què eren ubicats, com en els públics no fidelitzats.

La construcció d'un equipament especialitzat en la gestió integral del Patrimoni cultural al sector de Llevant resoldrà un dels dèficits històrics de Viladecans. Avui en dia, constatem que els equipaments de barri poden convertir-se en referents per a tota la ciutat en un tema especialitzat, és el cas de l'Atrium, un equipament estretament lligat a la cultura que ha contribuït molt especialment a la percepció de millora de la ciutat. Això mateix, és el que s'espera de les futures actuacions sector de Llevant - Les Oliveretes.

- Possibilitat de dissenyar un espai que pugui donar resposta a totes les mancances infraestructurals del municipi en relació a la gestió del patrimoni cultural:

  - Reunificació dels arxius
  - Ubicació dels serveis tècnics de patrimoni

- Adequació d'espais d'emmagatzematge i conservació de diferents tipologies de materials
- Possibilitat de disposar d'espais d'exposició dotats d'una superfície suficient i d'uns equipaments d'exhibició, control climàtic i lumínic, adequats per acollir exposicions de qualitat i prestigi
- Espais de participació ciutadana per a formar, informar, sensibilitzar i promoure l'opinió científica (sales de conferències, cursos, seminaris, aules taller, etc.).
- Equipaments i serveis culturals de proximitat (biblioteca especialitzada en l'àmbit del patrimoni, exposicions de petit format al servei del nou barri de Llevant - Les Oliveretes).
- Equipament d'identitat del barri (centre catalitzador de dinàmiques socials i culturals).

■ Front marítim i Parc Agrari

Viladecans ha viscut els darrers segles i fonamentalment les darreres dècades d'esquenes al mar, a causa, entre d'altres factors, no només a la distància que separa la platja del centre urbà, sinó a un conjunt d'infraestructures (autovia, autopista, càmpings...) que han suposat una barrera entre la població i el front marítim. Aquesta situació, hores d'ara, s'ha redreçat amb l'expropiació dels càmpings i la creació de vials de comunicació entre el nucli urbà i el mar.

Uns altres factors que suposen un suport a les polítiques de gestió cultural vinculats a l'espai del front marítim són la realització del Pla de gestió i desenvolupament del Parc Agrari del Baix Llobregat on ja es recull l'interès per consolidar i donar a conèixer el patrimoni natural i cultural del Parc Agrari, sense interferències amb l'activitat agrària, on, com a línies estratègiques, s'estableix la voluntat de:

- *Ordenar i condicionar els espais i els accessos d'ús públic al Parc Agrari.*
    - *Redactar un pla de condicionament dels espais públics, naturalitzats o no, que prevegi també els accessos, sense interferir en l'activitat agrícola de la zona*
    - *Senyalitzar adequadament els camins i espais públics els usos permesos, les restriccions i altres informacions d'interès*
- *Difondre els valors productius, ecològics i culturals del parc agrari.*

- *Elaborar material multimèdia, publicacions, exposicions, etc., sobre el Parc Agrari*
- *Potenciar l'elaboració de treballs de recerca i divulgació relacionats amb l'espai i l'activitat agrària*
- *Potenciar els serveis relacionats amb la divulgació de productes del Parc i de l'activitat agrària*
- *Crear un centre d'interpretació adaptat per a activitats pedagògiques i divulgadores*
- *Desenvolupar programes pedagògics sobre l'espai i les activitats agràries*

Anàlisi DAFO

Fortaleses

- **Arxiu Municipal . Un espai de referència local, relacionat amb la memòria i el patrimoni**
  - **Referent com a espai de treball de recuperació de la memòria al municipi** :
    - Gestió documental
    - Descripció
    - Documentació
    - Conservació
    - Recuperació
    - Difusió
  - **Referent per a la gestió documental de l'administració.** Gestió, tractament i custòdia de la documentació municipal.
  - **Referent per a la gestió documental de l'arxiu històric**
  - **Arxiu d'imatges**:

    Actualment, l'arxiu d'imatges disposa d'un fons considerable. El fons gràfic s'ha nodrit al llarg del temps de la memòria gràfica institucional, a partir dels fons de l'Ajuntament de Viladecans, però també i d'una forma molt decisiva de les cessions i donacions de les col·leccions dels ciutadans i fotògrafs de Viladecans. Això ha estat possible gràcies a l'estreta col·laboració entre l'Arxiu Municipal i l'Agrupació Fotogràfica de Viladecans. D'altra banda, Viladecans disposa d'un planter de molts fotògrafs reconeguts, no tan sols a escala catalana sinó amb projecció estatal i internacional.

    Així, l'Arxiu d'Imatges apareix com a un element important a potenciar en el futur, per les possibilitats d'esdevenir un element de singularització del municipi.

- **L'Arxiu recull**:
  - Documents privats
  - Fotografies i Béns mobles com a actuació subsidiària davant d'inexistència d'altre equipament

Potencial dels elements singulars del patrimoni local

Els actius patrimonials més destacats de Viladecans són:

- **Ca n'Amat**
  - Coherència del llegat
  - Ubicació
  - Titularitat
  - Imaginari col·lectiu com a futur equipament museístic

- **Sales**
  - Intervencions a l'ermita i a la vil·la romana
  - Recuperació de béns mobles
  - Referents més antics conservats

- **Jaciment de les Sorres**
  - Oportunitat de singularització
  - Valor i importància supralocal del jaciment

- **Elements del territori testimoni de l'evolució històrica**
  - Patrimoni natural, arquitectònic i immaterial
  - Territori museu

- **El patrimoni Industrial** de la ciutat és un patrimoni important, fàcilment reconegut per la població com un element destacat que forma part de la memòria col·lectiva del municipi

- **El patrimoni immaterial** la cultura tradicional i popular està present a Viladecans amb una extensa proposta que segueix bàsicament el cicle festiu, al llarg de l'any

El Pla Director de Patrimoni Cultural a Viladecans

El Pla Director de Patrimoni Cultural a Viladecans és un instrument de planejament estratègic que ha de servir per definir les polítiques de gestió del patrimoni cultural local, en els propers anys. En aquest document, es defineixen el marc d'actuació de les polítiques patrimonials i les principals línies estratègiques que permetran en el futur definir els objectius de gestió, la temporalització, la metodologia i els recursos necessaris per a la implementació.

Amb el Pla Director es proposa, alhora, reforçar el sistema públic d'accés al patrimoni i la memòria de la ciutat, a partir de la posada en marxa d'una sèrie d'iniciatives i actuacions sobre el territori municipal, encaminades a fomentar una major implicació i més proximitat ciutadana al patrimoni de la ciutat:

- Impulsar la creació d'un **sistema d'equipaments de patrimoni** a la ciutat que sigui coherent, sostenible i divers.
- Construir un nou **servei especialitzat en la gestió integral del patrimoni cultural** al municipi.
- **Museïtzant** elements immobles i adequant els espais de la memòria amb accions com la senyalització, els itineraris i els programes d'activitats.
- Dissenyar polítiques de **foment de la cooperació i la participació** dels agents culturals locals en la gestió del patrimoni.

Objectius del Pla Director

- Dotar al municipi d'una eina de planificació que defineixi els diferents programes d'actuació i que garanteixin el compliment de la normativa vigent, en matèria de responsabilitat municipal respecte al patrimoni cultural local.

- Garantir la implementació de les línies proposades pel Pla d'Acció Cultural de la ciutat en matèria de patrimoni cultural.

- Definir les característiques del patrimoni cultural de Viladecans que s'ha de preservar. Definir el model de gestió per assegurar-ne la preservació i garantir-ne la seva integritat i perdurabilitat.

- Definir la tipologia dels equipaments bàsics per dur a terme la gestió dels testimonis materials de la memòria i que formen el patrimoni cultural local, a curt, mitjà i llarg termini, i determinar les àrees temàtiques d'especialització d'aquests equipaments.

- Proposar un model de gestió adequat a les característiques del municipi, facilitant la gestió d'equipaments i els serveis que es proposin, i garantir la solvència i la transparència administrativa, l'objectivitat en la presa de decisions i la correcta aplicació dels recursos econòmics, com també coordinar i optimitzar aquests recursos per a la gestió del patrimoni cultural local.

- Definir les polítiques de difusió i de sensibilització als ciutadans envers el patrimoni (Programes de comunicació, difusió i formació).

- Definir els espais de descoberta i interpretació del patrimoni per a la comprensió del passat i el present al territori local.

- Proposar estratègies per potenciar el diàleg interdisciplinari, facilitar la interactivitat i el diàleg entre els equipaments i els espais patrimonials amb la societat. Facilitar la participació de diversos sectors, col·lectius i entitats en l'àmbit de la gestió del patrimoni i participació en el calendari cultural local.

- Proposar estratègies de col·laboració amb altres administracions, organismes, institucions, entitats, associacions i empreses del sector.

Els eixos estratègics del Pla Director de Patrimoni Cultural local :

1. Articulació d'un *Sistema museístic* d'equipaments per a la recuperació i la gestió dels testimonis materials i immaterials de la memòria que conformen el patrimoni cultural local.

2. Definició d'un model de gestió integral i integrador del Patrimoni Cultural, adequat a la realitat social i cultural de Viladecans.

3. Definició dels objectius de gestió del patrimoni cultural local respecte a:

    3.1. Política d'adquisicions
    3.2. Conservació/Restauració
    3.3. Inventari i documentació
    3.4. Difusió, divulgació, comunicació
    3.5. Atenció al públic, formació, sensibilització, participació

4 . Optimització de recursos econòmics i humans del municipi (fomentar la perspectiva de transversalitat i aprofitament de sinergies).

5. Millorar les estratègies de comunicació i difusió del patrimoni. Apostar per la interactivitat i les oportunitats que ofereixen les noves tecnologies aplicades a la comunicació i la gestió.

6. Millorar la projecció supralocal i vinculació a xarxes de gestió, recerca i producció en relació al patrimoni cultural.

1. El Sistema museístic d'equipaments per a la gestió del patrimoni cultural de Viladecans

Un dels eixos principals d'aquest Pla Director és la definició d'un projecte de gestió integral i integrador per a la gestió, la documentació, la conservació, la interpretació i la difusió del conjunt de béns que conformen el patrimoni cultural de Viladecans.

Per dur-lo a terme, proposem un escenari que s'organitza al voltant d'un equipament de centralitat que s'ocupa de la interpretació del conjunt i que és, alhora, centre d'administració, arxiu municipal, centre de documentació, laboratori, dipòsits, sales d'exposició, espai de difusió, etc. I una sèrie d'"antenes" distribuïdes pel territori que esdevenen un espais d'interpretació i /o de conservació d'elements singulars de la memòria, o de la manera com la societat s'ha relacionat amb el seu entorn al llarg del temps.

Aquesta xarxa té com a objectiu l'explicació del territori des del punt de vista del patrimoni cultural, a la vegada que les infraestructures culturals d'aquesta xarxa: Espai de la memòria, centres d'interpretació o rutes patrimonials, caldrà que es converteixin en elements vertebradors de l'activitat cultural a l'entorn del patrimoni material i immaterial del municipi.

La gestió d'aquest sistema dependrà del **departament de Patrimoni Cultural de Viladecans**, servei municipal que permetrà la gestió integral dels serveis i equipaments vinculats al sistema.

Cada servei ha de donar resposta a una necessitat de gestió, i serà el responsable de l'elaboració dels programes o plans d'actuació que s'aprovin a curt, llarg o mitjà termini.

Definició de Serveis:

- **Gestió documental: Registre, inventari i documentació**
  Registre, inventari i documentació dels béns culturals del municipi. Organització del sistema d'informació sobre Patrimoni cultural del Municipi. Banc de dades i accés al públic: control d'elements descriptius, legals, històrics i administratius que conflueixen en el conjunt de béns que formen el patrimoni cultural de Viladecans.

- **Conservació i restauració**
  Elaboració i execució dels plans per a la recuperació, conservació i restauració del patrimoni cultural local.

- **Recerca**
  Elaboració i execució dels programes de recerca pròpia i foment de la recerca sobre el patrimoni i la història local.

  Elaboració i execució dels programes de recerca sobre les disciplines científiques que intervenen en el processos de gestió del patrimoni cultural: documentació de col·leccions, estudis de públic, intervencions arqueològiques, preparació d'exposicions, edició de publicacions, etc.

- **Difusió i interpretació**
  Disseny dels programes de difusió i didàctica del patrimoni local: disseny de propostes per augmentar la qualitat i millorar l'experiència de les visites, com també l'accessibilitat física i l 'accessibilitat informativa al conjunt de béns patrimonials del municipi.

  Recerca de nous llenguatges i mitjans de comunicació amb el públic: desenvolupament d'un entorn de participació virtual que faciliti l'accés al coneixement del patrimoni, i la participació ciutadana i permeti, també, donar una dimensió global a la programació de les activitats locals.

- **Atenció al públic**
  Disseny dels programes d'atenció a la diversitat: públic escolar, docents, especialistes, públic general, col·lectius especials, població local, població forana, nouvinguts, etc. Cal establir una política de públics i usuaris amb una gestió de continguts el més àmplia possible, a fi d'obtenir-ne els objectius pretesos. Aquest procés s'ha de moure en un doble discurs: per una banda, atendre el públic local que, intrínsecament li és propi; per altra, atraure usuaris de poblacions immediates, així com públic d'arreu.

  Respecte al públic que es vol atreure, s'ha de partir de la voluntat de combinar l'escala local amb la supralocal (nacional i internacional), per tal d'obtenir les eines base perquè pugui interpretar-se els discursos en paràmetres extrapolables. A més, a fi de poder definir millor els estímuls de promoció, comunicació i publicitat que s'hagin d'implementar, caldrà preveure el més acuradament possible, la

quantitat de visitants i usuaris, tipologia, estacionalitat. És per això, que un cop executat en part o en la seva totalitat aquest Pla Director, caldrà dissenyar i aplicar una metodologia d'estudi de les característiques dels usuaris.

- **Servei de publicacions**

  Definir una política de difusió editorial, publicacions i la creació d'una línia editorial que pugui disposar: d'edicions científiques i culturals pròpies, publicacions periòdiques de caire científic i divulgatiu, en diversos suports (imprès, audiovisual, sonor, magnètic, multimèdia), etc.

Equipaments que formaran part del sistema de gestió del patrimoni local:

- **Espai de la Memòria. Centre de Difusió del Patrimoni. Sector de Llevant – Les Oliveretes.**

  Oficina de Patrimoni Municipal
  Arxiu Municipal
  Arxiu d'Imatges
  Espai museístic
  Biblioteca de Patrimoni

- **Ca n'Amat**

  Portal d'entrada a Viladecans
  Centre d'Interpretació del Patrimoni Local
  Museïtzació de la casa pairal de Ca n'Amat

- **Centre d'Interpretació de Sales**

  Museïtzació de les restes arqueològiques de la Vil·la Romana
  Museïtzació de l'Ermita

- **Parc Arqueològic de les Sorres**

  Centre de Recerca i d'Interpretació del jaciment arqueològic

- **Ciutat Museu**

  Senyalització patrimonial
  Itineraris

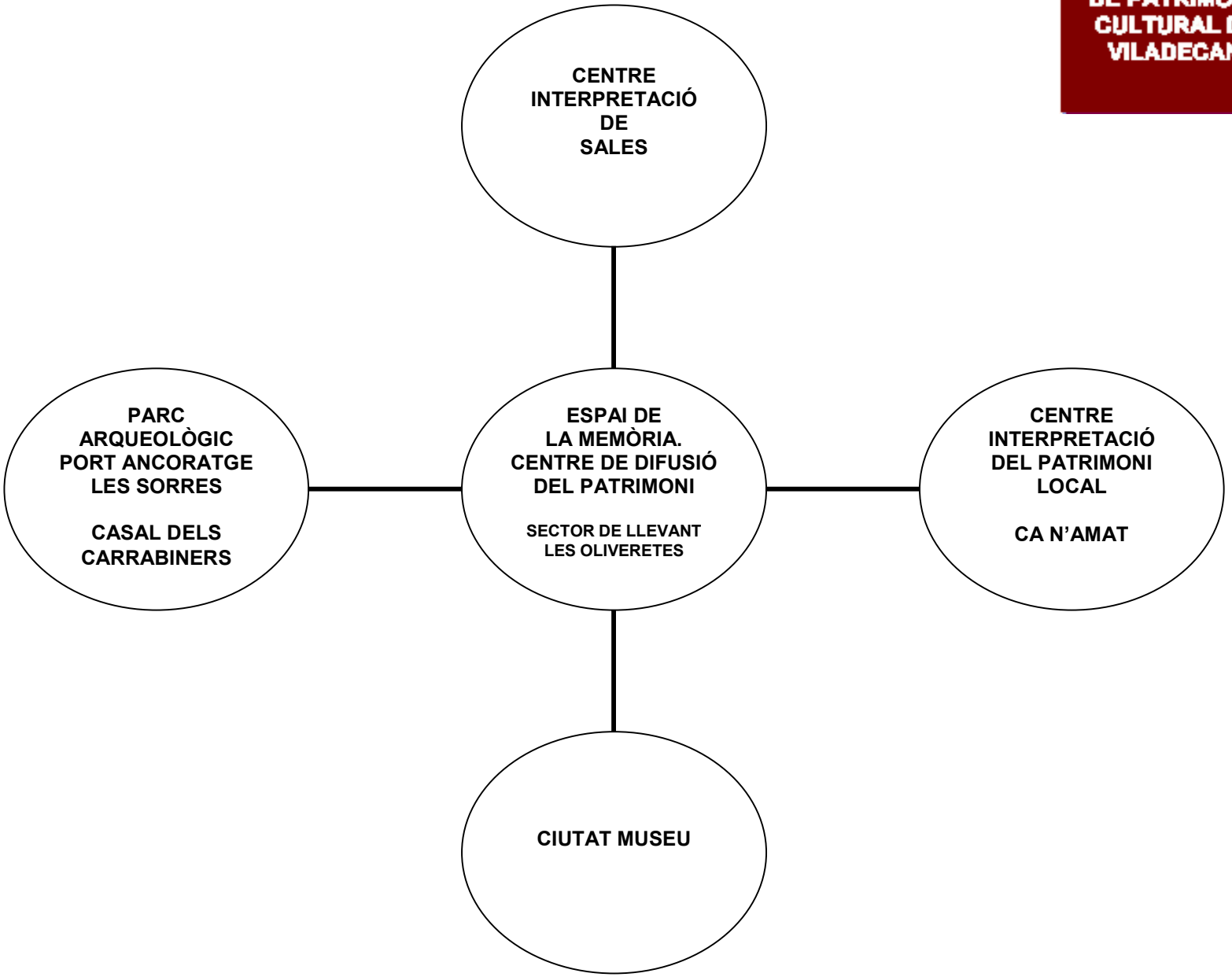
CENTRE INTERPRETACIÓ DE SALES
PARC ARQUEOLÒGIC PORT ANCORATGE LES SORRES
CASAL DELS CARRABINERS
ESPAI DE LA MEMÒRIA. CENTRE DE DIFUSIÓ DEL PATRIMONI
SECTOR DE LLEVANT LES OLIVERETES
CENTRE INTERPRETACIÓ DEL PATRIMONI LOCAL
CA N'AMAT
CIUTAT MUSEU

El model de gestió (Annexes 2, 3 i 4)

Per a la gestió i la prestació dels serveis que són responsabilitat de l'administració pública, pensem que un model com l'**Organisme Autònom Administratiu** potser una de les opcions més idònies. La creació d'un organisme autònom es justifica quan es tracta de serveis amb un alt nivell d'activitat del qual se'n derivin volums elevats de relacions jurídiques, d'ingressos econòmics propis, etc. Per tant, la creació d'aquest organisme autònom administratiu molt possiblement haurà de realitzar-se en un estat avançat d'execució del Pla Director.

Finançament

Aquesta qüestió, tècnica però indispensable per a la consolidació del Pla Director, cal que sigui planificada i reflexionada en tot moment com a un instrument al servei del projecte cultural que va molt més enllà dels suports físics dels equipaments.

Per altra banda, entenem que els objectius respecte del finançament passen per un plantejament que condueixi a l'estabilitat financera, generant i assolint recursos internament i externa, sota el compromís d'una efectiva i correcta gestió dels mateixos. En aquest sentit, indiquem a continuació alguns dels camins factibles per a la generació de recursos:

- Eines de generació de recursos externs
    - Concurrència en ajudes públiques
        - En aquest sentit, és interessant adherir-se a xarxes supralocals (Xarxa d'Arxius Municipals, Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, Registre de Museus de la Generalitat de Catalunya, etc.).
        - En cas que és considerés positiu i convenient crear la figura d'un patronat (format per institucions públiques més destacables de l'àmbit territorial i cultural), s'assegurarien unes aportacions anuals establertes.

- Programes de patrocini i mecenatge

  - Ha d'ésser un programa que permeti elaborar programes i exposicions, alhora que ha de possibilitar la integració de les institucions i el patrimoni local en la societat. És ben sabut que les col·laboracions d'empreses en els programes de patrocini i mecenatge permeten incrementar-ne la presència i prestigi com a peces clau per al desenvolupament social i cultural de la societat.

    Es per això que cal promoure accions de mecenatge i patrocini sota l'argument de què milloren les relacions amb el seu entorn, a la vegada que doten a l'empresa d'una imatge d'institució responsable i conscient del seu paper social.

    A les institucions culturals, aquests programes li permeten aconseguir la seva integració en el teixit financer i social, de tal manera que les contraprestacions que s'ofereixin s'han de pensar perquè les institucions puguin obtenir uns beneficis que reverteixin directament en els empleats, accionistes, i clients i ajudin a l'empresa o institució a millorar-ne les relacions internes.

    Per aquestes raons, hi ha diverses formes de contribució de manera que l'àrea de promoció i comunicació haurà de col·laborar amb la institució per tal d'acordar fórmules que responguin a les necessitats d'ambdós.

    En iniciar aquest programa, seria bo propiciar, inicialment, l'apropament a empreses de l'àmbit territorial d'influència o amb lligams econòmics.

    Per altra banda, caldrà distingir les següents categories i atendre-les segons el seu nivell d'implicació: membres benefactors, membres d'honor, empresa col·laboradora i patrocinadors.

- Programa d'amics de les institucions

  - Aquesta figura es crea, clarament, per tal de donar suport i participar a les institucions culturals vinculades al patrimoni, sota la premissa que aquest és un espai dinàmic i participatiu, de trobada i diàleg, alhora que

ha de servir també per aportar nous visitants i usuaris per mitjà de la seva xarxa de relacions. Caldrà establir diferents tipologies: individual, familiar, joves, gent gran...

- Haurà d'efectuar una aportació econòmica anual simbòlica i comptarà amb un document acreditatiu per obtenir informació, tracte preferent, descomptes i avantatges específiques a l'hora de participar en les activitats culturals.

- Donacions

  - Per mitjà de campanyes de difusió atractives i oferint certes contraprestacions, entenent que poden ser de tipus econòmic o material. En aquest últim cas, si és acceptada la donació material o documental per part de l'òrgan corresponent, serà en el benentès que hi ha una responsabilitat de la seva preservació i manteniment.

- Eines de generació de recursos interns

  - Usuaris i visitants

    - A partir de taxes: entrades, serveis com visites guiades, tallers i, en general, manifestacions culturals i/o científiques que es puguin organitzar com cicles de conferències, cursos, seminaris...

  - Comercialització de productes

    - Els productes de *merchandasing* són a més a més d'una via de finançament també esdevenen una via de difusió.

  - Serveis oferts a altres ens, institucions i consumidors culturals externs

    - Lloguer d'espais per al desenvolupament de manifestacions culturals concretes.

    - Cessió de produccions culturals pròpies (com exposicions itinerants).

- Cessió o lloguer de materials o documents del fons municipal i, en cas que es tingui la propietat, dels drets de reproducció d'imatges.

- Suport/col·laboració en el disseny de projectes culturals d'altres ens.

Despeses

A l'altre extrem de la balança, ens trobem les despeses a preveure. Inevitablement, durant les primeres fases de desenvolupament del Pla Director de Patrimoni, caldrà realitzar inversions vinculades a projectes museogràfics, projectes de recerca i documentació, realitzacions arquitectòniques i infraestructures físiques necessàries.

De tota manera, són de preveure una sèrie de recursos funcionals que seran necessaris, que a tall genèric es podrien definir d'acord amb les següents àrees: gestió i administració, recerca i conservació, difusió cultural i acció educativa, promoció i comunicació, infraestructures i inversions; que impliquen una sèrie de partides de despeses a tenir en compte, de les quals caldria fer una previsió anual i plurianual:

- Conceptes estables

  - Costos salarials de personal
  - Manteniment de les infraestructures: edificis i equipaments, instal·lacions, assegurances...
  - Administració: despeses corrents, consums, assessoraments tècnics externs.
  - Conservació dels fons i exposicions.
  - Activitats educatives permanents.
  - Acció promotora i campanya de comunicació.

- Conceptes variables

  - Programació temporal i disseny de les accions: exposicions, activitats, edicions, actes... i llur difusió.
  - Implementació dels fons: compres, donatius, documentació, restauració i conservació, digitalització, recerca, en funció de les exposicions i un fons bibliogràfic per tal d'ampliar, millorar, modificar les exposicions.
  - Senyalització externa dels equipaments i rutes: panells explicatius, proposta de senyals, indicadors, etc.

La gestió de la memòria col·lectiva

Un dels eixos estratègics d'aquest Pla Director és gestionar la memòria que es deriva de les activitats del passat i del present de la societat de Viladecans i, alhora, recuperar-la, conservar-la i difondre-la convenientment per tal de fer-la arribar a tots els ciutadans i ciutadanes actuals i del futur.

Treballar la memòria vol dir: recuperar, investigar, conservar, explicar , socialitzar, no només tot allò que es pot aplegar en un equipament especialitzat, sinó tot allò que conforma la memòria d'un territori. I, alhora, significa construir i desconstruir: sentiments, identitat, pertinença, cohesió, educació, etc.

La recuperació de la memòria s'ha d'entendre com una acció multidimensional: patrimonial, cultural, educativa i turística que implica necessàriament plantejar-se una sèrie d'objectius.

Objectius:

- Socialitzar i democratitzar la memòria en forma de valor col·lectiu.
- Democratitzar la informació i garantir-ne l'accés a l'administració mateixa, als ciutadans i a les generacions futures.
- Posar en valor la memòria del territori, la individual i la dels objectes.
- Identificar els elements que formen la memòria col·lectiva i del territori.
- Implicar els diferents agents socials, culturals i econòmics.
- Dissenyar les estratègies per posar-la al servei del conjunt de la comunitat (programes, recursos, equipaments...).

Espai de la Memòria. Centre de Difusió del Patrimoni (Llevant – Les Oliveretes)

Les infraestructures actuals de Viladecans no són suficients per donar cabuda als diversos serveis que són necessaris per gestionar un procés de recuperació i gestió de la memòria i el patrimoni local.

Com ja hem avançat en l'anàlisi de la situació de partida, els equipaments per a la gestió del patrimoni al municipi, en general, presenten unes mancances importants de diversa tipologia, tant des del punt de vista infraestructural com conceptual, que evidencien la necessitat de creació de nous espais i la reforma integral d'alguns dels actuals.

Dins dels diferents serveis que es volen oferir al conjunt de la societat, el fonamental, a l'entorn del qual han de girar la comprensió i el gaudi del patrimoni de Viladecans, és el que denominem l'Espai de la Memòria. Centre de Difusió del Patrimoni de Llevant – Les Oliveretes. Mitjançant un projecte arquitectònic dintre del procés de transformació del sector d'Oliveretes es proposa crear un centre que permeti acollir l'espai necessari per a gestió, conservació i difusió del patrimoni, es a dir, que aplegui el serveis tècnics, dipòsits documentals i magatzem patrimonial, la recepció dels visitants, l'emplaçament dels serveis perifèrics (botiga, cafeteria, etc.), els espais expositius, espais de consulta, les aules polivalents per a activitats, etc.

El Centre de Difusió del Patrimoni és un equipament dissenyat amb vocació d'esdevenir :

- L'eix vertebrador de les polítiques de gestió del patrimoni cultural local.
- El centre cultural multifuncional de proximitat especialitzat en la recuperació i socialització de la memòria.
- L'espai per a la conservació i investigació dels testimonis de la memòria local.
- Un lloc per a la interpretació del territori, des d'una perspectiva pluridisciplinar: valors documentals, històrics, artístics, naturals i culturals que caracteritzen el municipi.
- Un lloc per a la comprensió del paisatge, dels llocs de memòria i dels fets històrics i socials que conformen i han conformat l'imaginari col·lectiu dels pobladors de Viladecans, al llarg dels temps.
- Un centre per a la gestió i la difusió del patrimoni documental local i del fons d'imatges.
- Un espai d'exposició permanent de les col·leccions de béns mobles més significatives del municipi.
- Un espai de descoberta, experimentació i foment del coneixement de les realitats conegudes del present i del passat del territori de Viladecans.
- Una àgora física i virtual per a la trobada de la comunitat científica amb els ciutadans.
- Un espai d'oci i lleure vinculat a la cultura, convertit en un element de dinamització social, cultural, turístic i territorial

de Viladecans.

- Un centre de referència supralocal, vinculat a l'arxiu d'imatges, en el món de la fotografia.
- Un centre de referència a partir d'un discurs específic de recuperació de la memòria col·lectiva.
- Un espai amb personalitat pròpia i capacitat d'esdevenir un instrument dinàmic al servei de la institució i la societat que el promou. Una eina amb capacitat d'establir llaços de col·laboració amb la resta d'institucions museogràfiques del país i capacitat de generar nous projectes.
- Un Espai de la Memòria viu i lloc de trobada de diversos interessos ciutadans.
- Un espai de consulta i d'informació obert al públic i dotat amb noves tecnologies que facilitin la gestió, difusió i consulta dels fons (documents, imatges, objectes, fets, personatges...)
- Un espai de promoció i difusió dels resultats d'una recerca científica i de materials estables.
- Un centre de referència i de consulta en permanent contacte amb institucions afins de Catalunya, Espanya i Europa.
- Un lloc d'acolliment i gaudi de manifestacions culturals de diversos tipus, alhora que partícip d'aquelles externes que es considerin oportunes.

En definitiva, un Espai de la Memòria, un centre d'interpretació del patrimoni, amb personal especialitzat, amb espais dissenyats i reservats per aquesta finalitat, que haurà d'establir sistemes de coordinació amb altres institucions patrimonials del territori, al temps que possibilitar l'accessibilitat a tots el béns patrimonials del centre i als espais territorials de referència, tot facilitant els mitjans possibles als usuaris per respondre a les seves demandes socials d'informació, així com la consulta de fons documentals, fons bibliogràfics o l'accés a recursos en xarxa.

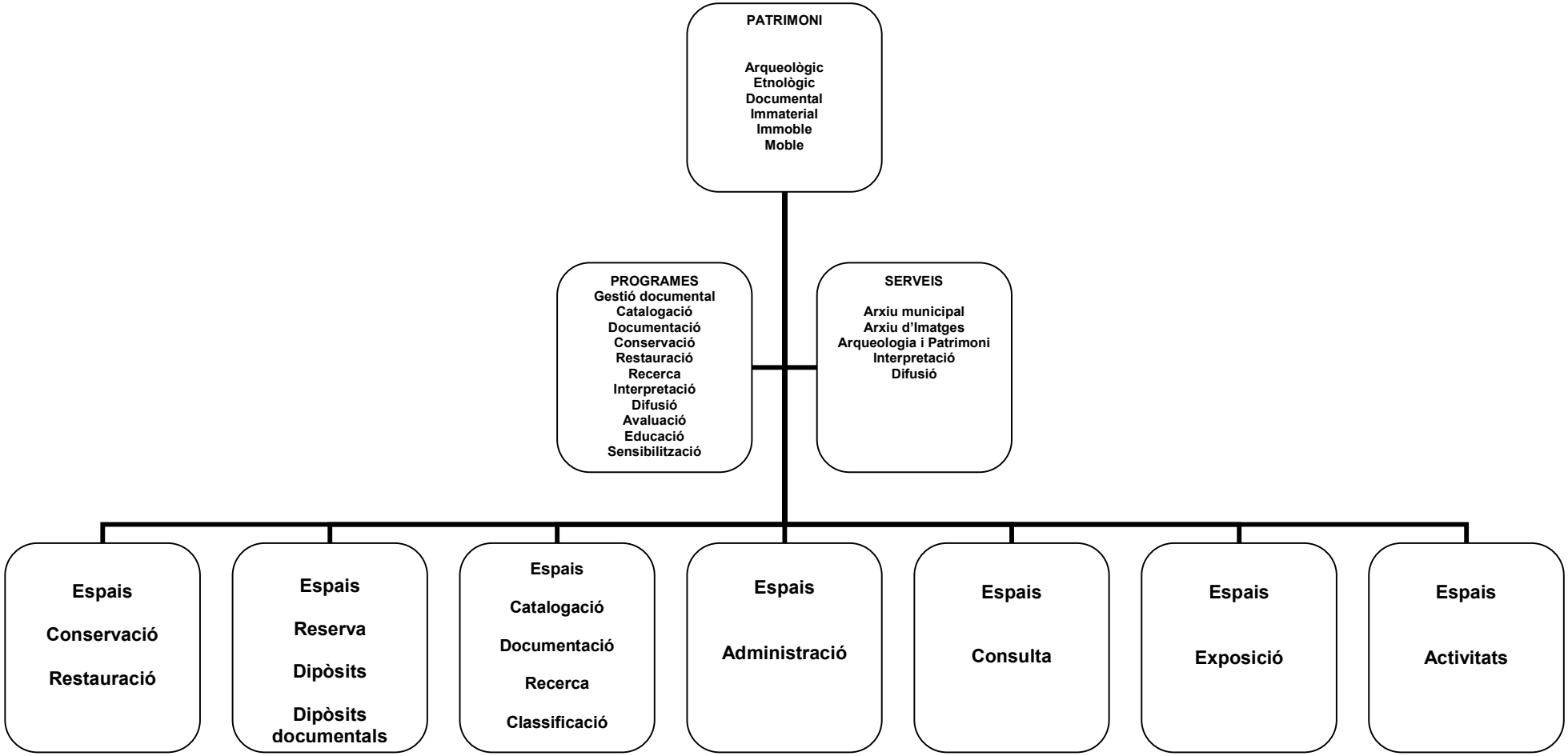
PATRIMONI
Arqueològic
Etnològic
Documental
Immaterial
Immoble
Moble
PROGRAMES
Gestió documental
Catalogació
Documentació
Conservació
Restauració
Recerca
Interpretació
Difusió
Avaluació
Educació
Sensibilització
SERVEIS
Arxiu municipal
Arxiu d'Imatges
Arqueologia i Patrimoni
Interpretació
Difusió
Espais
Conservació
Restauració
Espais
Reserva
Dipòsits
Dipòsits documentals
Espais
Catalogació
Documentació
Recerca
Classificació
Espais
Administració
Espais
Consulta
Espais
Exposició
Espais
Activitats

Espai de la Memòria

Dimensió científica i divulgativa

- Caldrà que l'Espai de la Memòria es doti dels mecanismes necessaris per donar difusió, d'una manera entenedora però alhora historiogràficament rigorosa, de la història que ha d'explicar: un recorregut per la memòria col·lectiva que conforma la història de Viladecans.

- A l'hora de desenvolupar l'Espai de la Memòria caldrà bastir un conjunt de recursos que s'integraran a l'edifici situat al sector de Llevant – Les Oliveretes on es donarà acollida a una exposició de llarga durada, com a element bàsic de l'equipament museístic, on es desenvoluparà un discurs basat en unes col·leccions a partir d'uns elements d'interpretació: textos, mapes, documents, imatges, audiovisuals…

- Tot equipament de caire patrimonial i museístic (en la mesura que ha de custodiar i interpretar béns mobles) necessita un fons propi d'objectes amb cert poder iconogràfic. Aquest objectes poden ser originals, recreacions, o facsímils, quan no és possible disposar dels primers. El més freqüent és que es formi a partir d'una col·lecció d'objectes preexistents. En el cas de Viladecans, l'Arxiu Municipal disposa d'un important fons patrimonial: documents, imatges, béns mobles… i, a més a més, ha realitzat campanyes de recollida d'objectes patrimonials que es podrien intensificar en funció de les necessitats del discurs expositiu. Així mateix, les col·leccions actuals es podrien completar amb els materials actualment ubicats a altres equipaments museístics. Per a completar les col·leccions caldrà cercar la col·laboració de col·leccionistes i de la població en general, amb la finalitat que cedeixin objectes a més a més de donar suport a les tasques de documentació.

- Caldrà disposar de recursos externs o de camp plenament complementaris del fil discursiu de l'Espai de la Memòria – també de Ca n'Amat-, com ho són itineraris senyalitzats, edificis amb significació, espais de la memòria localitzables al territori.

- No hi ha dubte que aquest és un projecte d'envergadura que requereix recursos humans i materials necessaris per realitzar tasques de recerca que permetin aprofundir en el coneixement del passat i que posin a l'abast d'un equip museogràfic la seva plasmació: recollida de testimonis, recerca i catalogació de materials i objectes relacionats amb els esdeveniments explicats... Un projecte que és el resultat de la voluntat política d'endegar una actuació pública de gestió,

recuperació i difusió de la memòria col·lectiva, com la mostrada per l'Ajuntament en impulsar aquesta iniciativa.

Dimensió cultural i educativa

L'Espai de la Memòria ha de prendre consciència de la seva missió d'interpretar activament el seu patrimoni i educar el públic. Ha d'assumir la necessitat de convertir-se en autèntics centres de projecció sobre el seu entorn social i generadors de productes culturals.

- Explicar la realitat històrica i patrimonial de Viladecans.
- Promoure el coneixement social de la realitat històrica i patrimonial del territori.
- Convertir l'Espai de la Memòria. Centre d'interpretació del patrimoni de Viladecans en un eix vertebrador de diversos elements, pensant en la recuperació i difusió del passat i la promoció cultural del territori.
- Comprendre els fets històrics des del lloc on es van produir. Fer-lo més atractiu a un conjunt important de la població.
- Donar resposta a una creixent demanda de coneixement cultural en general i patrimonial en particular fora dels circuits acadèmics. Democratitzar aquest coneixement a través d'uns recursos que el facin més comprensible i atractiu, per a un públic més ampli.
- Oferir la col·laboració de l'Espai de la Memòria als centres educatius i entitats per organitzar activitats conjuntes. Elaboració del material pedagògic per desenvolupar aquestes activitats.

Espais i serveis del Centre de Difusió del Patrimoni

Espais d'exposició i interpretació

- Exposicions de referència o de llarga durada
- Exposicions temporals

Tant l'espai expositiu de llarga durada com les mostres temporals han d'esdevenir en si mateixes un vehicle de comunicació i difusió cultural, per tant, considerem que han de tendir a utilitzar uns llenguatges museogràfics eminentment didàctics, que s'adaptin tant al visitant com a les noves concepcions estètiques, i al mateix temps han de fidelitzar el públic amb una oferta diversa, canviant, i que tingui en compte la complementarietat de continguts dels diversos espais.

Exposició/ns de referència o llarga durada

- Pel que fa a la temàtica cal destacar que ha de facilitar la interdisciplinarietat, no només en la temàtica sinó en els recursos i en la metodologia emprada per transmetre la informació (escenografies, audiovisuals, noves tecnologies...).

- Importància especial de l'exhibició de les col·leccions pròpies. El patrimoni en totes les seves formes ha d'esdevenir l'eix del discurs expositiu. El patrimoni local serà presentat seguint els principis bàsics de conservació preventiva i seguretat.

- Vocació didàctica: interpretació de les col·leccions, interpretació del territori, sensibilització del públic envers la necessitat de valorar i conservar el patrimoni.

- Metodologia adreçada a diferents tipus de públic amb especial atenció de:

  Població local
  Comunitat educativa i científica
  Discapacitats
  Turisme cultural

- En la mesura que sigui possible, plantejament de manera evolutiva museològicament i museogràficament, això és,

susceptible de modificacions parcials, per tal d'evitar l'envelliment que, inevitablement, aquests dos llenguatges patiran amb el temps.

Exposicions temporals

- El centre ha de comptar amb un espai per acollir les exposicions temporals de producció pròpia i les d'altres institucions públiques o privades que disposen de programes d'itinerància de les seves produccions, especialment les realitzades per institucions afins i les que concretin temàtiques complementàries. Però, també en l'acolliment de propostes que poden resultar més allunyades temàticament, però que, per les seves característiques, poden enriquir l'oferta de conjunt.

- L'espai ha de garantir que serà possible acollir exposicions de primer nivell en qüestions de control de seguretat, control climàtic i lumínic.

- Les exposicions de caràcter temporal són fonamentals per garantir que el públic obtingui una oferta variada que pugui satisfer interessos diversos i convidi a anar al centre, més d'un cop a l'any.

Objectius:

- Desenvolupar les diverses temàtiques que planteja l'exposició/ns de referència o de llarga durada, i que completi així la resta d'espais de mostra del centre, tenint a la vegada un discurs propi, que plantegi una temàtica que aparegui en altres espais, però tractant-la de forma monogràfica i dotant-la de valor afegit; tot abordant temes col·laterals que eixamplin la visió dels continguts del centre.
- Desenvolupar exposicions relacionades amb qualsevol àmbit de la ciència, la tècnica, la cultura i el medi natural local i supralocal.
- Difondre el resultat de recerques locals.
- Mostrar les col·leccions de col·leccionistes locals, les mostres organitzades per entitats locals, etc.
- Exposicions temporals lligades al patrimoni amb una especial atenció a la fotografia.

La programació dels espais d'exposicions temporals haurà de tendir a establir un calendari anual d'exposicions temporals que fixi temàtiques:

- S'haurà de prioritzar la temàtica local i comarcal , però sense deixar de costat temes més generals, probablement de producció aliena o coproduccions amb altres institucions (al menys un cop a l'any) de manera que el centre pogués esdevenir, amb el temps, un centre de referència per exposicions temporals a la comarca, com ho és ara l'Atrium de Viladecans respecte a la programació d'espectacles teatrals i musicals.

- Els programes i els espais de les exposicions temporals poden arribar a esdevenir el fòrum que doni acollida a la memòria de la diversitat (dels pobladors actuals i del passat), alhora de satisfer les necessitats de comunicació de diferents col·lectius.

- La projecció del programa d'exposicions haurà d'aspirar a una qualitat similar a la de ciutats de la mateixa dimensió, catalanes i espanyoles.

Servei de gestió documental

- Arxiu municipal i Arxiu d'Imatges

    - Gestió del patrimoni documental local
    - Gestió del fons documental de l'administració municipal

Serveis d'interpretació i difusió

- Visites guiades a exposicions
- Itineraris
- Conferències
- Cursos
- Activitats culturals

- Servei de lloguer d'espais

Servei de publicacions

- Edició

- Catàlegs
- Guies
- Recerca
- Monografies
- E-documents

- Producció audiovisuals

Serveis didàctics i de difusió. Espai d'observació, manipulació i experimentació

- Producció de tallers i activitats didàctiques

- Producció de materials

  - Maletes pedagògiques

    Serveixen tant per treballar i preparar a l'aula els elements que posteriorment es descobriran en el centre, com per recapitular les qüestions i àmbits que s'han vist i experimentat. Consisteix en un conjunt de recursos de suport proporcionat en préstec pel propi centre que inclou materials pensats per als alumnes de diversos nivells educatius.

  - Dossiers pedagògics

    Elaborats per al desenvolupament d'itineraris, visites i tallers didàctics específics.

  - Audiovisuals
  - Audioguies: eines de suport d'autoguiatge per itineraris i visites.

Per respondre al projecte educatiu que ha de pretendre l'Espai de la Memòria, caldrà comptar amb el concurs de professionals de l'educació, per mitjà de la creació d'una unitat educativa que dissenyi les accions a desenvolupar i les renovi d'acord amb les noves propostes que temporalment s'ofereixin des del centre; encarregant-se tant de l'elaboració d'activitats educatives

específiques com de realitzar accions programades i encaminades a explicar i fer més comprensibles les exposicions, els fons i les línies de divulgació.

L'Espai de la Memòria s'ha de dirigir a tots el nivells i col·lectius educatius, oferint recursos tant en educació formal con en educació en el lleure. Cal, per tant, oferir recursos específics d'acord amb els interessos que es puguin manifestar, pel que fa a continguts, procediments, valors i actituds en els diversos nivells i públics a atendre.

- Educació infantil i primària
- Educació secundària, batxillerat i cicles formatius
- Universitaris
- Educació especial
- Públic adult i familiar
- Educació en el lleure

Alhora, cal establir una metodologia educativa, pensant en els espais interior i exterior del centre, atès que s'han de conjugar elements del territori lligats al centre.

Espai de consulta

- Sala de consulta de l'Arxiu Municipal
- Biblioteca especialitzada
- Reserves visitables
- Consultes no presencials
- Telèfon, fax, correu postal, correu electrònic ...
- Web

Espai de participació: la memòria compartida

- Espai de participació per a la recuperació de la memòria oral, visual, escrita dels habitants de Viladecans.

Espai de la Memòria documental - Arxiu Municipal

El programa d'urbanització del sector de Llevant – Les Oliveretes possibilita la construcció d'un edifici de nova planta amb una finalitat cultural al mateix temps que ofereix la possibilitat d'ubicar l'Arxiu Municipal en aquest nou centre de la Memòria. De fet, l'equipament que proposem respon a les necessitats bàsiques d'un programa per a l'Arxiu Municipal i recull els requeriments que es troben definits en el document : *L'Arxiu Municipal de Viladecans - Visió estratègica,* elaborat pels tècnics municipals. (2)

Necessitats bàsiques en relació a la ubicació, recursos i instal·lacions:

- Ben comunicat en relació als usuaris i els punts estratègics
- Funcionalitat i especificitat dels espais
    - accessibilitat
    - seguretat: detecció i extinció d'incendis, antiintrusió, antirobatori, controls climàtics
    - resistent al pes
    - resistent a la degradació per foc

- Espai suficient per cobrir les necessitats en un horitzó de 30 anys

  Àrea d'ingrés
    - Moll de descàrrega
    - Sala de neteja i desinfecció

(2) Vegeu-ne el document a l'Annex núm. 5 , pàg. 124

Àrea de tractament

- Despatxos tècnics
- Tallers de tractament arxivístic
- Sala de classificació
- Sala de treballs especialitzats
- Restauració, enquadernació i reprografia
- Sala d'eliminables

Àrea de conservació

- Dipòsits documentals

Àrea de comunicació

- Recepció d'usuaris
- Informació i atenció al públic
- Guarda-roba
- Control
- Reprografia
- Sala de consulta
- Sala polivalent

Espais auxiliars: magatzems, serveis…

Explorant la memòria

Exposició de referència o de llarga durada

Proposta d'exposició modular de referència de llarga durada, però no "permanent" perquè pot anar transformant-se i canviant en el temps (espais, noves col·leccions, noves temàtiques) a l'Espai de la Memòria. Centre de Difusió del Patrimoni.

Àmbit 1: Explorant la memòria de l'individu

1.1. Memòria biològica

1.1.1 Memòria genètica
1.1.2 Memòria cerebral

1.2. La construcció de la memòria col·lectiva

Laboratori de la memòria local

Recuperació de la memòria
Gestió de l'oblit
Memòria del present

Àmbit 2: Memòria del paisatge de Viladecans

2.1. El paisatge físic

2.1.1. Anàlisi del paisatge de Viladecans

2.1.2. Evolució històrica del paisatge

2.2. El paisatge de la memòria

2.2.1. Els valors del paisatge

Àmbit 3: Explorant la memòria dels objectes

3.1. El procés de recuperació de la memòria dels objectes a Viladecans

Les col·leccions i els col·leccionistes locals com a creadors de memòria

Àmbit 1: Explorant la memòria de l'individu

- Fisiologia de la memòria
- Memòria oral
- Usos, creences i costums (tradicions i patrimoni immaterial)

1.1. Memòria biològica

Memòria genètica (transmissió de la informació de la matèria viva)
Anàlisi funcional de la memòria humana – memòria cerebral - (aspectes fisiològics, funcionament, tipus, organització, aspectes curiosos...)

- La memòria genètica
- Sinàpsis, neurones i neurotransmissors
- El cervell
- La memòria sensorial: auditiva, visual, tàctil, gustativa i olfactiva
- La memòria a curt termini
- La memòria a llarg termini
- L'aprenentatge

La transcendentalitat de la memòria humana

La importància de la memòria en la idea de progrés

L'evolució de la ciència i la tecnologia
L'organització social i política

1.2. La construcció de la memòria col·lectiva

- Memòries (generacionals, comunitàries, històriques...)
- La gestió de l'oblit
- La transmissió
  - Sistemes tradicionals
    - La conservació programada del record
    - La paraula: oral i escrita
    - Els documents
    - La imatge
    - El patrimoni moble i immoble
    - L'art, l'arquitectura, l'urbanisme
    - La cultura popular, el patrimoni etnològic i el patrimoni immaterial

Laboratori de la memòria local

Espai audiovisual on els visitants podran veure i escoltar els testimonis orals dels habitants de Viladecans que s'hagin anat recollint en el laboratori de la memòria compartida.

- Llegendes
- Tradicions
- Oficis
- Oci
- Vida quotidiana

Àmbit 2: Memòria del paisatge de Viladecans

Explorant la memòria del territori

En clau històrica, social, cultural, territorial i ambiental

- Patrimoni immoble
- Testimonis arqueològics
- Ecosistema urbà social: formes d'urbanització i socialització
- Ecosistema natural

2.1.- Anàlisi del paisatge de Viladecans

- Identificació i caracterització del paisatge
- Descripció dels principals condicionants naturals del paisatge
- Unitats de paisatge

2.2.- Evolució històrica del paisatge

La memòria del paisatge

Espai de descoberta de l'evolució del territori a través de l'exhibició i la interpretació de les restes i les petjades del passat que encara es conserven al territori.

- Del present al passat...Viladecans
- Processos naturals
- Processos antròpics
    - Límits territorials
    - Comunicacions

- Poblament: concentrat i dispers
- Explotació del territori

2.3.- Els valors del paisatge

Ecològics i naturals, ecosistemes singulars, estètics, conjunts paisatgístics: urbans, rurals, naturals...

Productius, explotació dels recursos

Històrics, conjunts patrimonials: arquitectònics, arqueològics...

Social, oci, lleure, llocs de trobada ...

Religiosos i espirituals, llocs de culte

Simbòlics i identitaris, costums, tradicions...

Àmbit 3: Explorant la memòria dels objectes

Cultura material (béns mobles)

Documents (escrits, gràfics, fotogràfics, sonors, audiovisuals ...)

3.1.- El procés de recuperació de la memòria dels objectes a Viladecans

Origen i història de la formació de les col·leccions locals

Fons arqueològic
Fons documental
Fons d'art

Fonts etnològic
Fons fotogràfic

Galeria d’exhibició d’objectes i reserves visitables

ESPAI DE LA MEMÒRIA. CENTRE DE DIFUSIÓ DEL PATRIMONI					DEFINICIÓ D'ESPAIS
Àrea Gestió i Administració (1)	Despatx direcció	Espai de treball tècnic (Personal Tècnic)	Sala de reunions		**200 m2**
(1) Àrea Recepció Objectes/Materials Documents	Moll de descàrrega	Reserva			**50 m2**
Àrea Serveis Auxiliars (1)	Neteja	Manteniment	Equipaments Sistemes de control	Reserva d'aparcament Càrrega i descàrrega Autocars Minusvàlid Punt de transport Públic	**75 m2** **Aparcament**
Àrea d'Atenció al Públic (4)	Recepció, informació i acollida	Botiga i Magatzem	Guarda-roba Espera		**150 m2**

Serveis i Àrea de Lleure (4)	Cafeteria/Restaurant	Descans	WC		**120 m2**
Auditori (4)	Sala d'Actes	Magatzem auxiliar			**200 m2**
Àrea d'Exposicions (4)	Espais Exposicions de llarga durada (Temàtiques) 350 m2	Exposicions temporals 250 m2	Magatzems Auxiliars Sala de muntatge 100 m2		**700 m2**
Àrea Consulta (4)	Espai consulta documents Espai de consulta de documents de gran format Espai de consulta d'objectes	Espai consulta fotografia	Espai consulta audiovisuals	Espai consulta fons bibliogràfic Biblioteca de Barri especialitzada en patrimoni	**120 m2** **600 m2**

PATRIMONI DOCUMENTAL (ARXIU MUNICIPAL)						
Àrea Tractament (2)	Espai de neteja i desinfecció	Espai de classificació	Restauració Enquadernació	Espai de reprografia	Espai eliminables	**100 m2**
(3) Àrea Conservació	Espais dipòsits de documents					**1000 m2**
PATRIMONI ARQUEOLÒGIC, IMMOBLE, MOBLE, ETNOLÒGIC, IMMATERIAL						
(4) Àrea Interpretació Difusió	Aules Taller	Laboratori		Magatzems auxiliars		**200 m2**
(3) Àrea Reserva	Magatzem visitable	Reserva no visitable		Espai de consulta d'objectes		**700 m2**
(2) Àrea Catalogació i Documentació	Espai de neteja i classificació					**50 m2**
(3) Àrea Conservació i Restauració						**150 m2**

Espai de la memòria

Espais

(1) Àrea administració ..... 325 m^2
(2) Àrea de gestió i tractament..... 150 m^2
(3) Àrea de conservació..... 1.800 m^2
(4) Àrea de comunicació..... 1.990 m^2
Total.....**4.415 m^2**

Projecte arquitectònic

El projecte arquitectònic de l'Espai de la Memòria haurà d'esdevenir per sí mateix ja una via de promoció. Això significa estar plenament integrat en l'entramat urbà i territorial i, també, que la seva ubicació en faciliti tant l'accés com la visibilitat pública, així com, en la mesura del possible, oferir una singularitat arquitectònica.

L'estructura arquitectònica i l'activitat de l'Espai de la Memòria són conceptes inseparables:

- És necessària la col·laboració entre l'urbanista, l'arquitecte, el museòleg, tècnics de patrimoni i programadors, prèviament al començament de les obres.

- Ha de prioritzar: els fons, el públic, el personal tècnic i els serveis funcionals, la programació, els costos de realització i manteniment, la provisió de fons econòmics i el termini d'execució de l'obra.

- Ha de tenir en compte la flexibilitat dels seus espais per poder respondre al creixement natural: arxiu municipal, col·leccions, llegats, donacions, etc. i creixement tècnic provocat per noves formulacions de les propostes expositives. És desitjable que les estructures i els equipaments d'un centre com l'Espai de la Memòria puguin adaptar-se a les modificacions que porta el progrés científic, tècnic i deontològic en matèria de museografia, a les noves necessitats dels seus usuaris, així com a l'eficàcia del seu personal.

Les condicions exigibles a les quals ha de respondre el projecte arquitectònic són:

- La seva funcionalitat, en perfecta adequació amb el programa museològic del centre, prèviament establert.

- El seu emplaçament idoni, no només quant a l'elecció del seu espai físic dintre del projecte urbanístic del sector de Llevant, sinó també quant al fàcil accés dels seus futurs visitants; ben a recer del trànsit, de les condicions climàtiques, de les vibracions i la contaminació.

- Una morfologia identificada amb les funcions pròpies de la seva tipologia.

- Una garantia constructiva i d'equipament.

- Dotat amb els serveis imprescindibles: sales d'exposicions, espais d'oci i descans, dipòsits, espais per a biblioteca, arxiu, col·leccions fotogràfiques, gràfiques, sonores; serveis tècnics, laboratoris, oficines, tallers, etc; i les instal·lacions tècniques i de seguretat. Perquè un centre com l'Espai de la Memòria pugui desenvolupar les seves funcions, i obtenir-ne el màxim rendiment, és fa necessari comptar amb una sèrie d'àmbits específics, relacionats entre si i alhora independents.

    - Àrees públiques

        - Espai d'acollida de visitants i usuaris

          L'acollida del públic hauria de situar-se, preferiblement a peu pla del carrer per raons d'accessibilitat i de seguretat. El seu accés és lliure i té la missió d'atraure i classificar el públic cap a la resta d'espais. Al voltant de l'espai d'acollida se situen altres espais com àrees de descans, informació, serveis, botiga, cafeteria, control i venda d'entrades, consigna...etc. D'aquesta àrea neixen els grans eixos verticals i horitzontals de circulació. Com a prolongació exterior d'acollida de visitants s'ha de preveure espais d'estacionament (autocars) i punt d'accés des del transport privat.

        - Espai de consulta (arxiu municipal, biblioteca i espai de documentació).

          Aquest espai requereix una situació privilegiada, aïllada de sorolls, a distància del flux de visitants i també accessible per al personal tècnic No hauria de situar-se lluny de l`àrea d'acollida.

- Espais expositius

  Els espais destinats a aquesta finalitat són, juntament amb els de l'arxiu municipal, els punts neuràlgics d'un centre d'aquestes característiques. Es troben en estreta relació amb els espais per dipòsits i tallers tècnics, malgrat això es fa necessari el seu aïllament acústic, absència de vibracions, climatització (control tèrmic i humitat) i seguretat (robatori, incendi i inundació). El disseny arquitectònic haurà de planejar una il·luminació artificial ben plantejada (modularitat). La seva disposició tindrà en compte la circulació del visitant, lliure d'entrebancs, d'acord amb un circuit elaborat, fàcil de desallotjar en cas d'incidència.

- Espais per a activitats

  Aquests han de ser flexibles, lliures de condicionaments i preferiblement aïllats de la resta d'activitats del centre, es poden perllongar cap a l'aire lliure. Ha de disposar de control d'entrada particular, estar aïllats acústicament, situar-se a la planta baixa i disposar de sortides d'emergència pròpies.

- Espais complementaris (botiga i cafeteria).

  Els espais destinats a aquesta funció han d'estar aïllats, encara que ben comunicats i senyalitzats, del conjunt per raons de confort (sorolls, olors) i funcionament. Poden obrir-se tant a l'àrea de recepció com directament a l'exterior, sempre que es garantissin les normes de seguretat. Aquests àmbits han de preveure un espai per a l'emmagatzemament dels seus productes.

- Àrees privades

  - Espais d'oficines

    Direcció, gestió, tècnics i administració han de disposar d'un control d'accés, dels equipaments necessaris i gaudir-ne de confort.

- Espais de dipòsit i magatzems

  Els espais corresponents a la tasca museològica i arxivística interna estaran relacionats amb altres espais com sales d'exposició, centre documental i biblioteca. Poden situar-se al subsòl i no requereixen llum natural. Han de comptar amb un complet aïllament, accés rigorosament controlat (amb accés únic i sense sortida directa al carrer), estar protegits contra robatori i incendi, disposar de controls i regulació de temperatura i humitat i compartimentats pels diversos tipus de suports. Els espais de reserva han de comptar amb espais de recepció i distribució, d'eliminables, de trànsit, embalatge i desembalatge i dipòsits pròpiament dits, diferenciats en funció dels materials. S'haurà de comptar amb una zona d'aparcament reservat per a càrrega i descàrrega.

- Espais de tallers

  Espais de conservació i restauració, laboratori de fotografia, taller de reprografia i enquadernació poden obrir-se a l'exterior sota control, observant les normes en matèria de seguretat, prevenció de riscos i higiene en el treball, amb les mesures de control necessàries.

- Espais de neteja i manteniment

  Aïllats per necessitats del confort (sorolls, olors i organització).

Ca n'Amat. Centre d'Interpretació del Patrimoni Local

- Centre d'interpretació de la ciutat. **Espai d'identitat**

  - Portal d'entrada al municipi

    - Centre de visitants
    - Rutes i itineraris urbans

    Portal d'entrada de la ciutat de Viladecans. A partir d'una representació de la ciutat (maqueta), mitjans audiovisuals i una exposició es conduirà als visitants al descobriment de la ciutat i dels seus indrets singulars, culturals, patrimonials i turístics.

    L'objectiu es servir de punt de partida, d'arribada o complement als itineraris urbans, així com servir de punt d'informació i d'acollida del públic que busqui una oferta turisticocultural.

  - Espai de recuperació del patrimoni històric local

    - Espai d'Interpretació d'història local

    - Espai d'interpretació de les transformacions del territori

    - Museïtzació de la casa pairal Ca n'Amat

      - Recreació espais originals casa

  - Espai d'educació i lleure

    - Activitats

    - Exposicions temporals (Barri Antic – espai de proximitat)

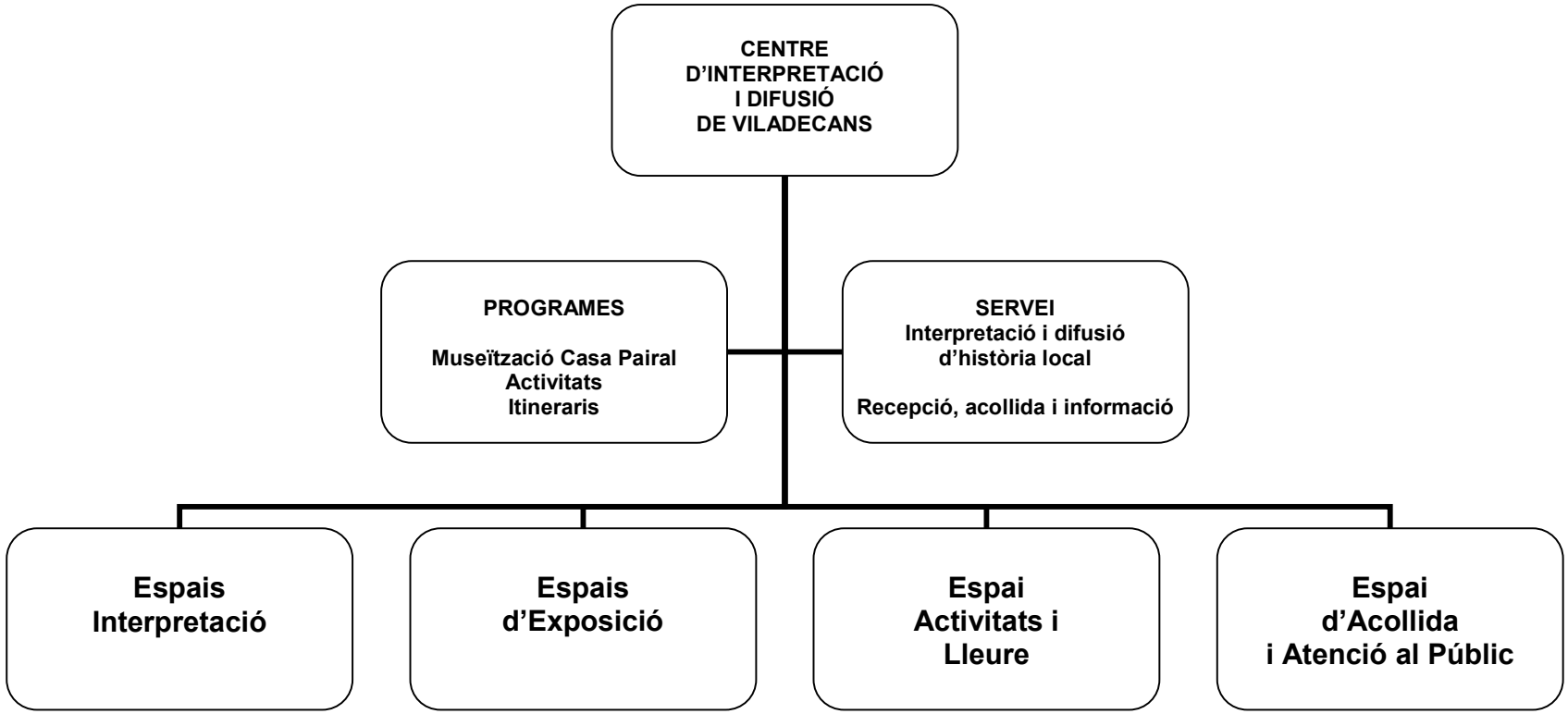
CENTRE D'INTERPRETACIÓ I DIFUSIÓ DE VILADECANS
PROGRAMES
Museïtzació Casa Pairal
Activitats
Itineraris
SERVEI
Interpretació i difusió d'història local
Recepció, acollida i informació
Espais Interpretació
Espais d'Exposició
Espai Activitats i Lleure
Espai d'Acollida i Atenció al Públic

Ca n'Amat. Un edifici d'interès històric

Una gran part dels museus, centres d'interpretació i espais expositius estan allotjats en edificis que no varen ser construïts per a la funció museística, el que ha motivat una laboriosa adequació que ha de conjugar el respecte a la situació i caràcter original del monument i les exigències museogràfiques d'una instal·lació moderna.

En tractar-se d'un edifici històric haurà de prestar-se la major atenció a protegir el seu valor arquitectònic i ambiental. Per evitar crear tensions espacials entre l'edifici i les col·leccions recomanem, instal·lar a Ca n'Amat l'exposició permanent conjuntament a l'edificació d'un edifici annex, i projectar fora d'aquest edifici les instal·lacions tècniques.

Ca n'Amat és un edifici de gran valor que exemplifica el tipus de casa rural benestant típica del segle XIX. L'estructura interna de la casa reflecteix com era la vida dels grans propietaris rurals de mitjan segle XIX. A l'interior, es combinen elements d'estètica benestant amb elements de la vida agrícola. Les estances i dormitoris dels propietaris amb mobiliari de tipus isabelí i modernista, conviuen amb la cuina i les sitges de l'interior de la casa i els cups del pati.

Aquest caràcter d'edifici patrimonial i de museografia de recreació temporal permet establir estratègies de visita de caire dinàmic. Bé sigui per mitjà d'animadors, monitors o actors que recreïn un seguit de personatges de cara als visitants o bé a través de mitjans audiovisuals interactius que permetin fer la visita a partir del seguiment d'uns personatges, o bé adoptant el visitant mateix la personalitat d'un dels protagonistes: mestressa de la casa, pagès, minyona, treballador, nen/a de la casa, comerciant, traginer ....

ESPAIS	MUSEOGRAFIA	CONTINGUT
ESPAI D'INTRODUCCIÓ A LA VISITA	■ MUSEOGRAFIA D'EFECTE - IL·LUMINACIÓ DE CONTRAST - AUDIOVISUAL: "OMBRES"	■ INTRODUCCIÓ A L'EXPOSICIÓ A PARTIR D'UN FET SINGULAR DOCUMENTAT A CA N'AMAT ■ CA N'AMAT, UN EXEMPLE DE CASA PAIRAL ■ EVOLUCIÓ DE VILADECANS EN ELS DARRERS 200 ANYS. DEL MÓN AGRÍCOLA AL MÓN URBÀ

ESPAIS	MUSEOGRAFIA	CONTINGUT
APARADOR DE CA N'AMAT	■ DIVERSA	■ VINCULAT A EXPOSICIÓ PERMANENT LA VIDA AL CARRER. ■ VINCULAT A EXPOSICIONS TEMPORALS ■ VINCULAT A ESDEVENIMENTS LOCALS

ESPAIS	MUSEOGRAFIA	CONTINGUT
CUINA	■ RECUPERACIÓ CUINA I REBOST TRADICIONAL DE CA N'AMAT ■ EXHIBICIÓ OBJECTES	■ EVOLUCIÓ DE LA CUINA I L'ALIMENTACIÓ EN ELS DARRERS 200 ANYS ■ PROVISIONAMENT I CONSERVACIÓ DELS ALIMENTS

ESPAIS	EQUIPAMENT	CONTINGUT
AULA TALLER CUINA	ZONA A ■ CUINA MODERNA PER LA REALITZACIÓ DE TALLERS DE CUINA SEPARADA AMB MAMPARA - CÀMERA ZENITAL I PANTALLA - PARAMENT DE CUINA ZONA B ■ AULA TALLER - TAULES I CADIRES - EQUIP AUDIOVISUAL	■ EVOLUCIÓ DE LA CUINA I L'ALIMENTACIÓ EN ELS DARRERS 200 ANYS

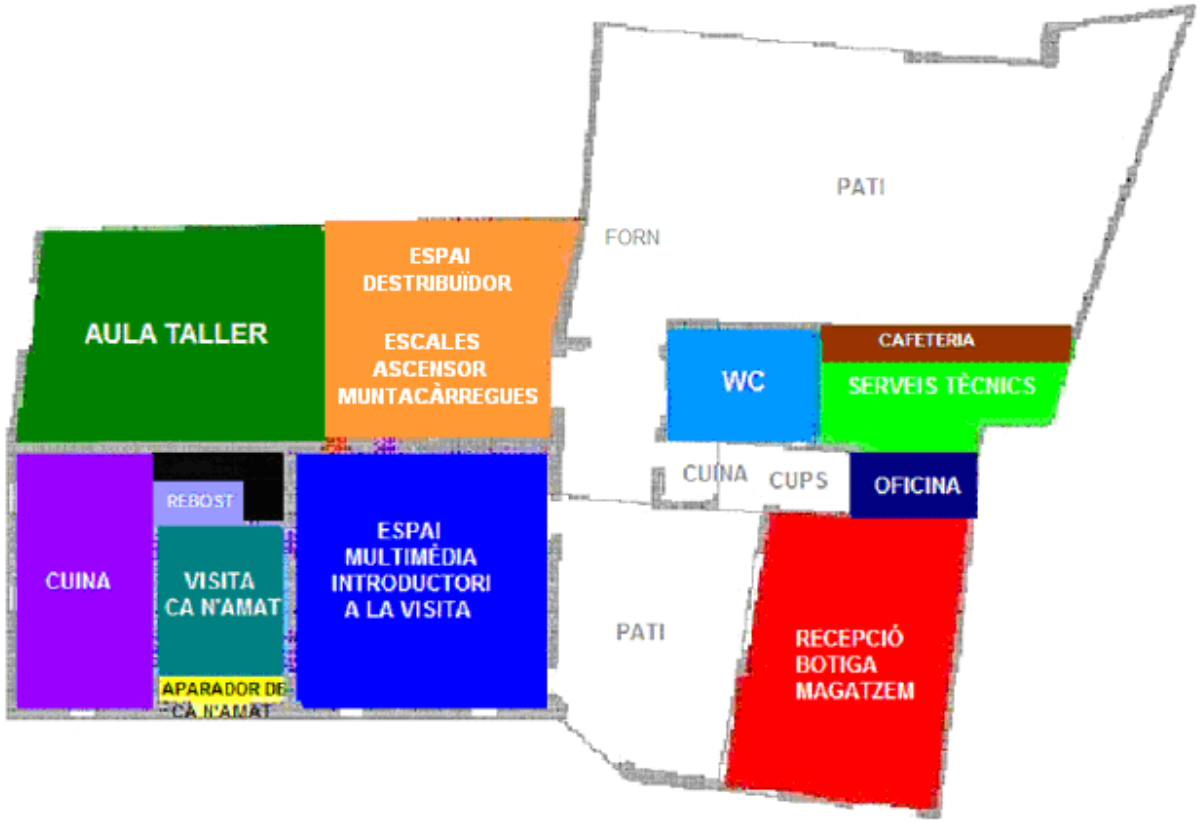

PLANTA BAIXA

ESPAIS	MUSEOGRAFIA	CONTINGUT
EDIFICI NOVA PLANTA	■ PLAFONS, FOTOGRAFIES, TEXTS ■ VITRINES ■ EXHIBICIÓ D'OBJECTES ■ DIORAMES ■ INTERACTIUS	■ EVOLUCIÓ SOCIAL, URBANA I ECONÒMICA DE VILADECANS ■ NÉIXER, VIURE I MORIR AL VILADECANS DELS ÚLTIMS 200 ANYS ■ LA CASA HABITADA
ESPAIS	**MUSEOGRAFIA**	**CONTINGUT**
EDIFICI ORIGINAL	■ RECUPERACIÓ DEL MOBILIARI I LA DECORACIÓ ORIGINAL DE CA N'AMAT ■ EXHIBICIÓ D'OBJECTES	■ MUSEÏTZACIÓ • SALA NOBLE • CAMBRA MASCULINA • CAMBRA FEMENINA • CAMBRA SERVEI • COMUNA • DESPATX/BIBLIOTECA

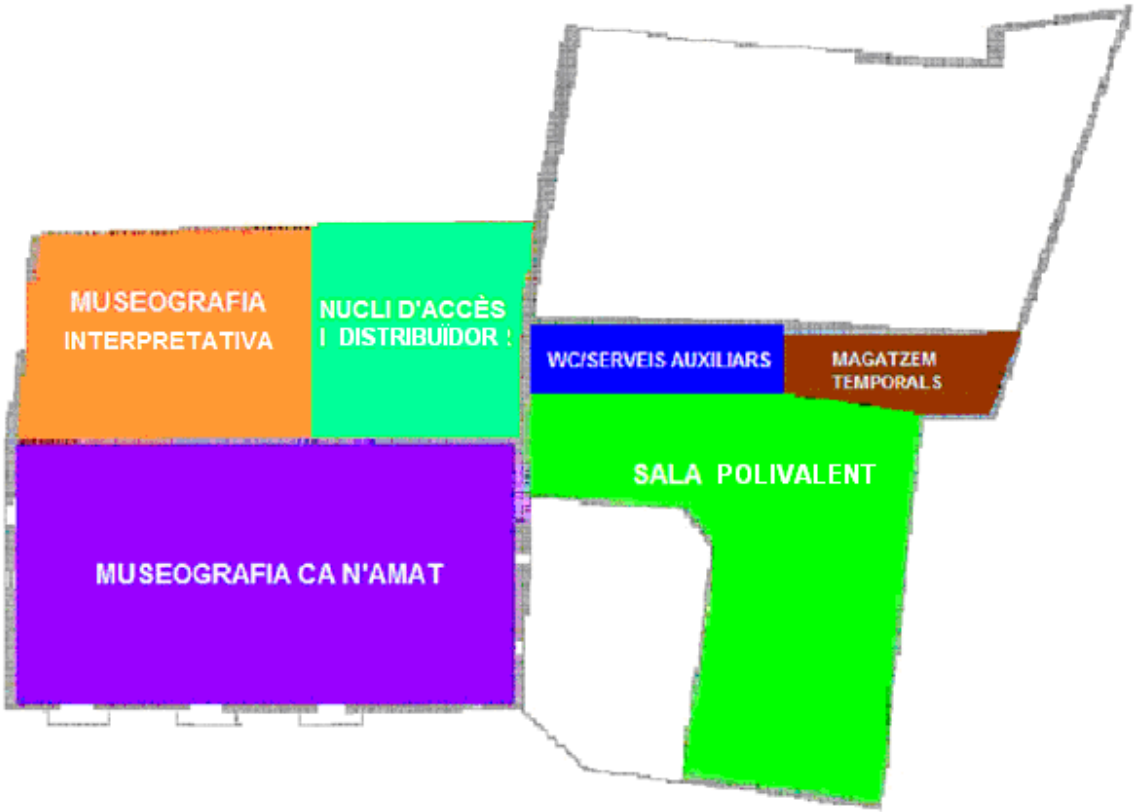

PRIMERA PLANTA

ESPAIS	MUSEOGRAFIA	CONTINGUT
EDIFICI NOVA PLANTA	■ FOTO O MAQUETA AÈRIA DEL TERRITORI ■ EXHIBICIÓ PECES ■ TEXTS DE SUPORT	■ DESCRIPCIÓ DEL TERRITORI ■ ÀREES URBANES ■ ÀREES NATURALS ■ ELEMENTS DE PATRIMONI CULTURAL
ESPAIS	**EQUIPAMENT**	**CONTINGUT**
EDIFICI ORIGINAL AUDIOVISUAL	■ ADEQUACIÓ ESPAI DE PROJECCIONS	■ DESCRIPCIÓ DEL TERRITORI ■ ELEMENTS DE PATRIMONI CULTURAL I NATURAL
ESPAIS	**MUSEOGRAFIA**	**CONTINGUT**
EDIFICI ORIGINAL EXPOSICIÓ INTERPRETACIÓ DEL TERRITORI	■ PLAFONS, FOTOGRAFIES, TEXTS ■ VITRINES ■ EXHIBICIÓ D'OBJECTES ■ DIORAMES ■ INTERACTIUS	■ DESCRIPCIÓ DEL TERRITORI ■ ELEMENTS DE PATRIMONI CULTURAL I NATURAL

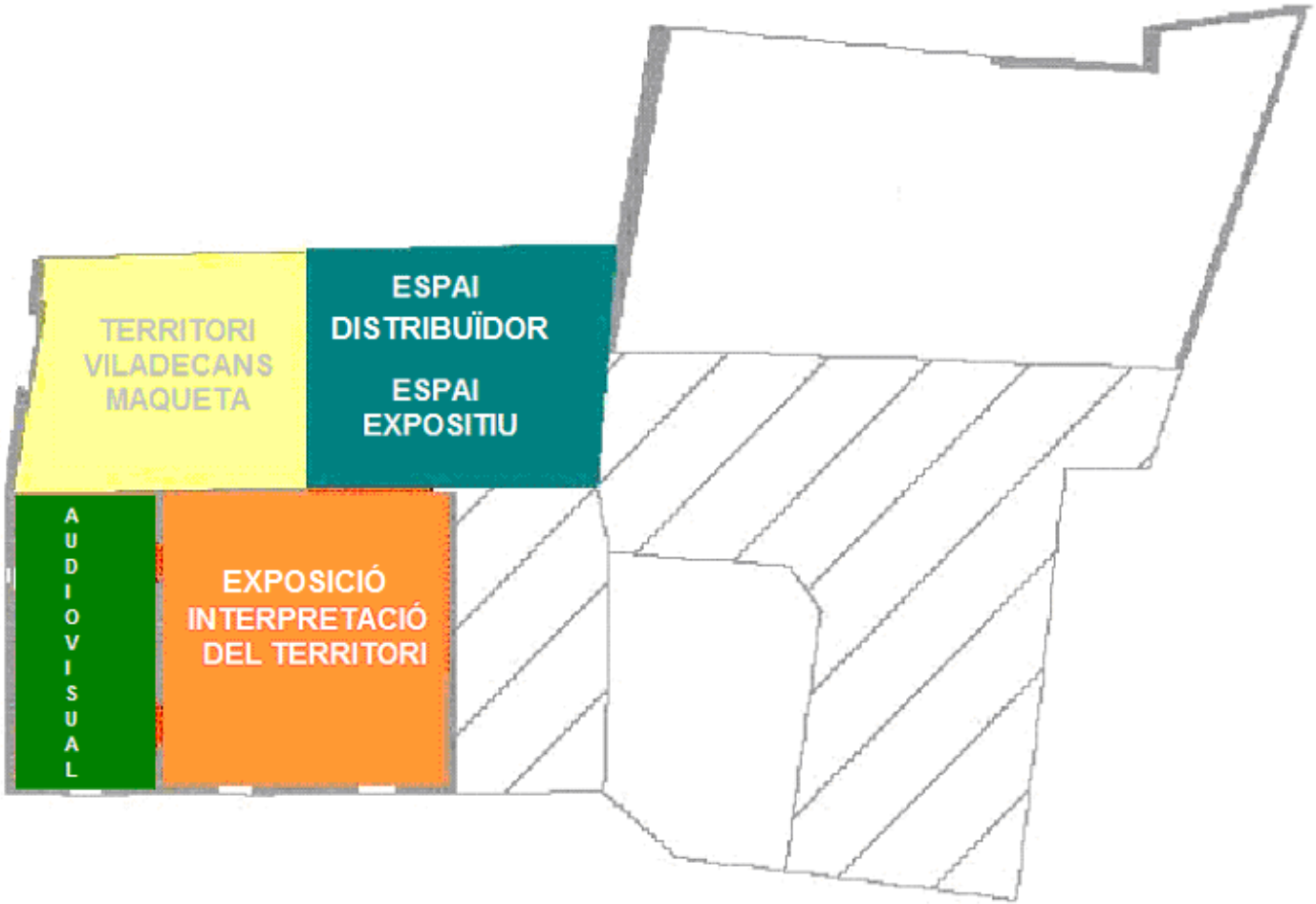

SEGONA PLANTA

Sales. Centre d'Interpretació de la vil·la romana i l'ermita de Santa Maria

La vil·la romana de Sales i l'ermita de Santa Maria, des de el seu vessant d'utilització pública, haurien de tenir, com un dels seus principals objectius, posar a l'abast de tots els ciutadans el coneixement i el valor històric i patrimonial d'aquest conjunt i facilitar el seu gaudi mitjançant millores, que permetin una visita i una estada més entenedores i agradables. En altres paraules, oferir un ventall de serveis i d'actuacions que configurin el conjunt de Sales com un instrument al servei dels ciutadans. Per aquesta raó, des del punt de vista de la difusió del conjunt, proposem acomplir els objectius següents:

- Oferir un producte i serveis que permetin complementar el coneixement de la vil·la romana i l'ermita de Santa Maria de Sales i, alhora, educar per a la valoració i la conservació del patrimoni, en tots els seus vessants.

- Fer un espai actiu i viu i potenciar Sales com a escenari cultural.

- Augmentar el nombre de visitants que gaudeixin de Sales.

- Aconseguir una imatge pròpia de la vil·la romana i l'ermita de Santa Maria de Sales i, alhora, integrada amb la resta d'equipaments patrimonials.

La creació d'uns espais d'interpretació de la vil·la romana de Sales i l'ermita i la seva inclusió en els itineraris patrimonials de Viladecans han de ser les dues eines fonamentals d'apropament del visitant a les claus interpretatives del conjunt.

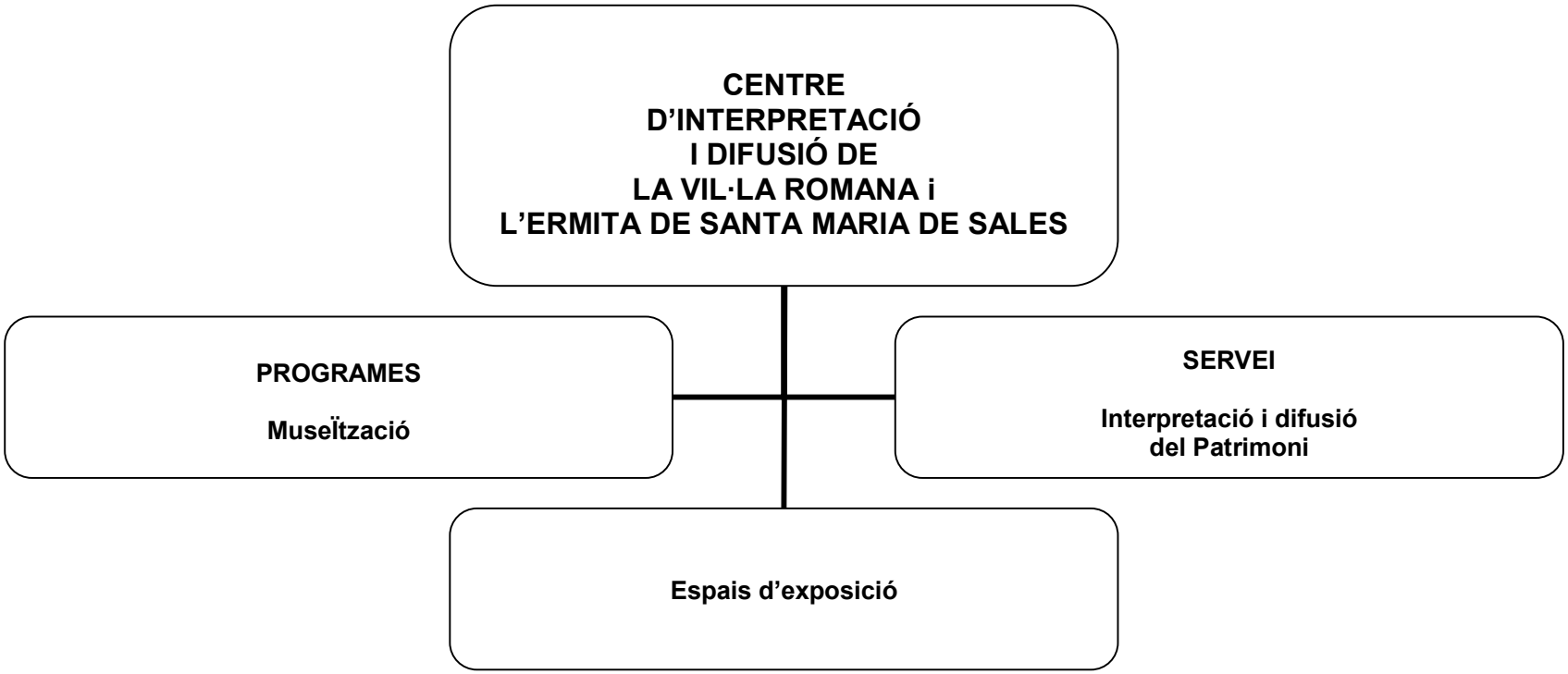
CENTRE D'INTERPRETACIÓ I DIFUSIÓ DE LA VIL·LA ROMANA i L'ERMITA DE SANTA MARIA DE SALES
PROGRAMES
Museïtzació
SERVEI
Interpretació i difusió del Patrimoni
Espais d'exposició

Vil·la romana de Sales

Espais d’interpretació

Recuperació de testimonis de la vil·la

Pous de visió

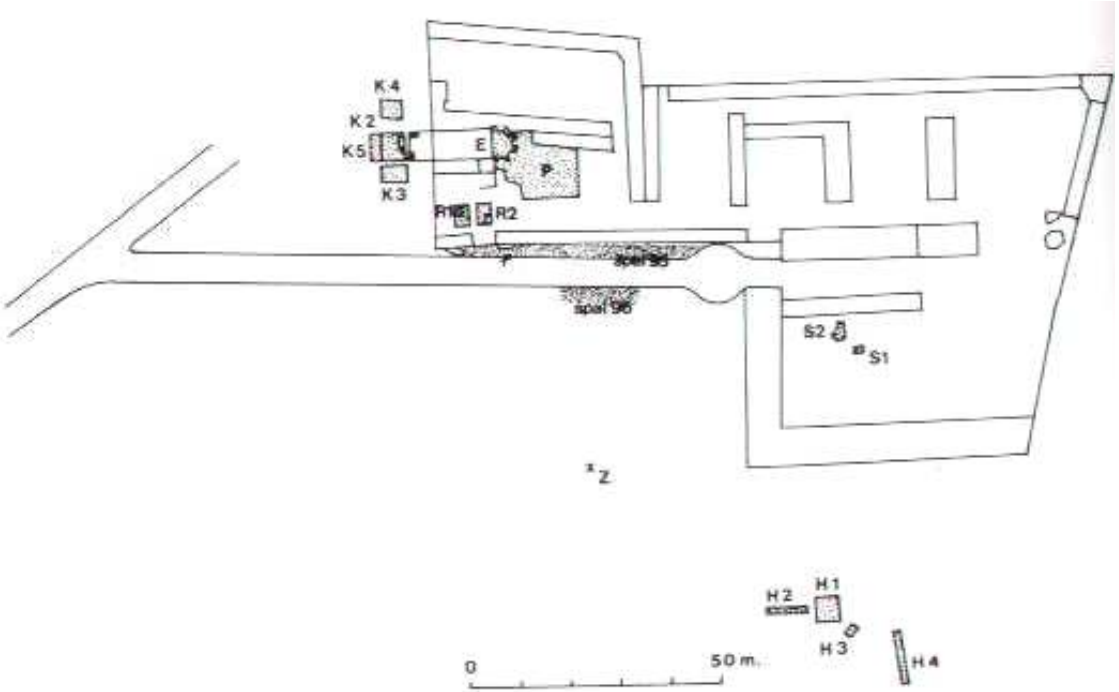

El jaciment fou descobert l'any 1976, i s'hi realitzaren intervencions de neteja que posaren al descobert algunes estructures de la vil·la romana, entre les quals destacà una base de premsa agrícola, pavimentada amb *opus spicatum* i diferents dependències de la vil·la.

En general, tots els sectors excavats es trobaven molt afectats pels enterraments (medievals i moderns) i per les construccions posteriors, de tal manera que s'han obtingut molt poques estratigrafies fiables i completes. Aquest fet va contribuir a què els objectius que l'equip d'arqueòlegs s'havia fixat per al jaciment, només s'hagin pogut satisfer de manera parcial. Els treballs de recerca no han pogut establir la seqüència cronològica completa de la vil·la, ni aproximar-se a la planta general, ni determinar les funcions d'alguns sectors.

El patrimoni que representa la vil·la romana és una important font d'informació sobre el passat del territori de Viladecans. La recuperació científica mitjançant un procés d'excavació i consolidació de les restes existents és una eina per entendre els detalls de la nostra història, així com proporcionar evidències materials que contrasten la documentació històrica i converteixen les interpretacions històriques en arguments plausibles. D'aquesta manera, quan els vestigis de la vil·la romana siguin visibles per al conjunt de la societat es podran convertir en fites històriques, es a dir, els reconeixerem com a fragments d'episodis que transcendeixen les societats actuals. Així doncs, el seu estudi i conservació com patrimoni arqueològic es converteix en un element d'interès científic i social de primer ordre.

El patrimoni de la vil·la romana de Sales disposa de la capacitat de proporcionar els mecanismes intel·lectuals i emocionals per a comprendre, d'una manera significativa i singular, la nostra identitat i la nostra continuïtat cultural: és un recordatori d'on venim, qui som i què volem ser. A més, té la capacitat, amb el tractament adequat, de comunicar aquestes condicions culturals al conjunt de la societat.

Definim, tot seguit, una sèrie d'indicadors per tal de realitzar una valoració del patrimoni de la vil·la romana de Sales que marqui una definició d'interessos i actituds cap aquest patrimoni, amb clares implicacions científiques, econòmiques i socials. El resultat determinarà quina gestió i quin us volem realitzar d'aquest patrimoni cultural.

L'anàlisi del conjunt dels vestigis de la vida romana s'haurien de realitzar en relació a indicadors com els següents:

Singularitat

Hem avaluat que les restes son suficientment singulars en relació al seu entorn cultural. De la mateixa manera, proposem una intervenció arqueològica que juntament amb els resultats de les anteriorment realitzades avaluïn si aquest vestigis on proposem actuar tenen rellevància com a exemple d'aquest període perquè els considerem objecte d'actuació.

Monumentalitat

El nivells de monumentalitat ens ha permet escollir com a àmbits d'actuació sectors pel seu nivell de conservació i els valors estètics intrínsecs al conjunt. S'ha de valorar el fet que es conserven gran part de les seves estructures arquitectòniques i d'enginyeria.

Llegibilitat

Algun dels sectors valorem que poden ser molt importants però no ser intel·ligibles per a un públic no expert. Hem de considerar doncs, que el fet de conservar i museïtzar no és només un exercici professional, sinó que té el seu sentit en explicar història al públic general a partir d'evidències del passat. Hem d'escollir doncs, perquè aquesta actuació no sigui massa complexa en aquells àmbits on les restes presenten *a priori* un bon estat de conservació o una bona visibilitat, ja que això facilitarà un procés posterior de museïtzació.

Valor històric

Des d'aquest punt de vista s'ha de valorar la potencialitat dels vestigis conservats en donar llum sobre el coneixement històric d'una època. Per això, ens hauríem de decantar per l'actuació en aquells sectors que ens donen la visió més singular i completa del mateix fet històric i social.

Valor simbòlic

S'ha de determinar aquells vestigis que creiem que fan referència a elements amb capacitat d'evocació simbòlica per a la nostra societat. Es a dir, s'ha de valorar la capacitat d'aquest tres sectors per estimular o mantenir la identitat cultural de la nostra societat. Valorar, doncs com, a més d'oferir-nos un valor històric, simbolitzen també valors del conjunt de la societat.

Capacitat de museïtzació

La viabilitat d'un projecte de museïtzació i visita pública també ha de ser un condicionant que ens ha de marcar a l'hora d'escollir els espais d'actuació. Espais fàcilment accessibles que a més a més permetin, pel seu estat de conservació, un fàcil manteniment i la creació d'elements d'interpretació sense interferir en el conjunt que conforma amb l'ermita.

Impacte ambiental

S'ha de realitzar una anàlisi de l'impacte en base a criteris socioeconòmics i paisatgístics en els context proper. La recuperació d'aquests vestigis de la vil·la romana pensem que poden influir en la rehabilitació de l'espai que conformen el cementiri, l'ermita i la vil·la romana.

El conjunt presenta la necessitat d'una planificació arqueològica. L'arqueologia a la vil·la romana de Sales presenta una relació directa amb la conservació i posterior difusió. La integració plena de l'activitat arqueològica en els projectes d'intervenció sobre aquest patrimoni, resulta fonamental per a l'operativitat i bon funcionament del projecte cultural.

La intervenció arqueològica necessita organitzar-se d'acord amb els criteris normatius vigents. Els treballs arqueològics requereixen l'aplicació de tècniques precises, un recolzament documental molt important, un registre minuciós de les excavacions i prospeccions, la calcificació, neteja, catalogació i dipòsit dels materials trobats, etc.

En aquesta proposta, considerem com a obvi i imprescindible les operacions de conservació dels vestigis excavats de la vil·la romana de Sales. Per assegurar la conservació d'aquest patrimoni, proposem un seguit d'actuacions encaminades a la protecció de les restes i el seus materials, amb operacions destinades a aconseguir la major perdurabilitat possible amb una gama d'actuacions que comprenen des del control de les vegetacions i l'acció dels agents atmosfèrics fins a les actuacions directes com la consolidació dels materials constructius, i sobretot, un tipus de proposta museogràfica d'interpretació de les restes que permetin la seva visió alhora que proporcioni protecció a les restes.

Proposta d'actuacions:

- Recuperació de testimonis de la vil·la romana de Sales
- Consolidació de les estructures

- Museïtzació

  Aquest tipus d'intervencions a l'aire lliure té diferents possibilitats, encara que totes elles han d'acomplir uns mínims indicadors en el cas de la vil·la romana de Sales.

  - La presentació *in situ* del jaciment arqueològic de la vil·la romana de Sales ha de permetre:
    - Respectar en totes les intervencions els valors culturals i naturals de l' indret.
    - Assegurar la protecció, conservació i manteniment del conjunt.
    - Oferir mitjans d'interpretació i comprensió als visitants. S'ha de permetre als visitants copsar les restes de la vil·la romana de Sales de manera comprensible, atenent a elements històrics, arquitectònics, culturals, socials, econòmics, etc.
    - Oferir informació sobre el procés de les excavacions.
    - Oferir alta resistència als agents climàtics i antròpics (meteorologia i vandalisme).
  - Pous amb mur pantalla de formigó i cobertura de vidre i la possibilitat d'edificar un edifici escultura transparent.
  - Integració d'estructures en la futura zona verda adjacent a la carretera comarcal d'accés a la població.

Intervenció arqueològica preventiva projectada a la vil·la romana de Sales motivada per:

Realització del Pla Director de Patrimoni Cultural de Viladecans.

Valorar la possibilitat de realització de la museïtzació del jaciment.

Major coneixement del lloc arqueològic.

Control arqueològic d'urgència amb motiu de l'enderrocament de nínxols inutilitzats.

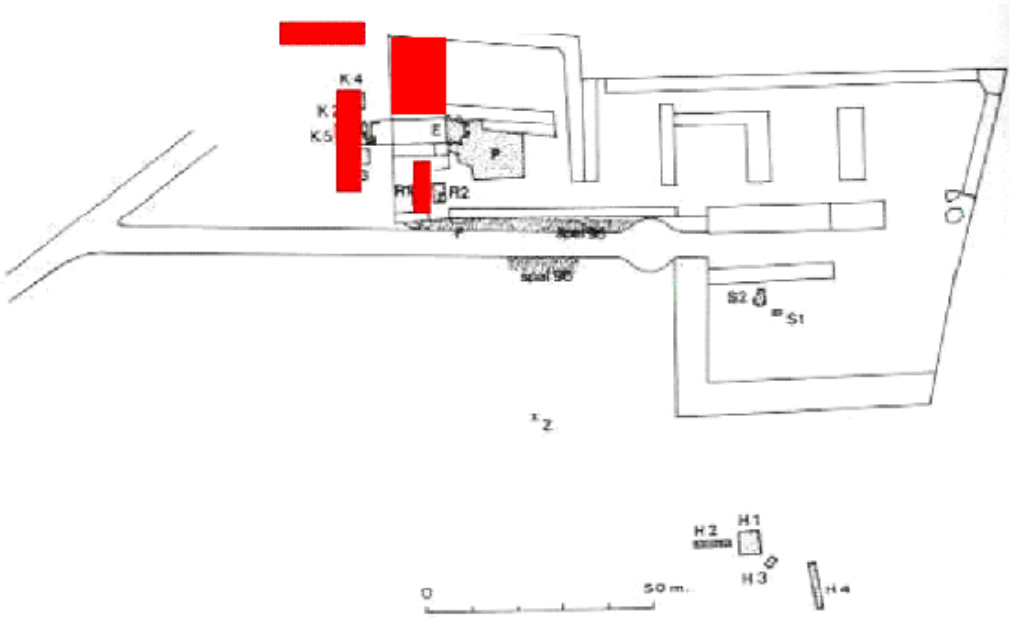

Ermita de Santa Maria de Sales

- Espai d'interpretació
- Museïtzació

L'ermita de Santa Maria de Sales reuneix les característiques òptimes per esdevenir un clar exemple de monument adaptat a un ús museològic. És a dir, presentar la vil·la romana i l'ermita a través d'una museografia poc invasiva on predominin les tècniques multimèdia que exposin les seves característiques arquitectòniques i el seu significat cultural i històric.

Aquest projecte museogràfic creiem que ha de donar un gran protagonisme als mecanismes de transmissió cognitiva de caire audiovisual. La funció d'aquests elements respon clarament, a la doble voluntat (alhora, necessitat) de dotar el visitant, d'una banda, d'unes potents eines d'accés a determinats objectius de coneixement, i, de l'altra, d'articular el discurs museogràfic amb una varietat formal i conceptual de recursos que generin un efecte de motivació essencial per a un major èxit.

El resultat final esdevindria un espai escenogràfic cultural on es convidaria els visitants a conèixer i experimentar la vida de la comunitat de *DEODATES* i conèixer els valors de l'ermita i el conjunt arqueològic.

Muntatge expositiu *DEODATES*

Les *deodates* de Santa Maria de Sales van ser una reduïda comunitat de dones dedicades a la vida religiosa encara que sense estar subjectes a una institució monàstica de vida regular. La majoria eren dones procedents de la noblesa, dones vídues o solteres, que administraven les seves propietats lliurement.

Les primeres dades es remunten a l'any 1275, quan sabem de l'existència d'una comunitat femenina que tenia cura de l'ermita, però la primera notícia escrita conservada data del 1248.

La comunitat de *deodates* disposava de béns propis, amb capital per realitzar petites transaccions, a més de comptar amb una llibertat d'acció notable, ja que podien fer i desfer sense haver de donar explicacions ni al bisbe, ni al rector, ni a cap institució religiosa superior.

- La comunitat religiosa femenina de *Deodates*

  Dones, que sense ser monges, vivien en comunitat i feien vot de pobresa, castedat i oració.

  - Facsímil documents 986 i1059
  - Vitrina objectes (llànties, plats, numismàtica...)
  - Reproducció Orant

- Audiovisual en projecció 3D restitució hipotètica edifici de l'ermita i la vil·la romana.

  Vil·la romana

  Ermita romànica amb pintures

  Ermita amb reformes gòtiques i pintures

  Ermita amb reformes barroques

Parc Arqueològic del Port d'Ancoratge de Les Sorres

Descobert a partir de l'extracció d'àrids per a la construcció, el jaciment s'estén pels termes municipals del Prat de Llobregat, Sant Boi de Llobregat, Viladecans, Gavà i Castelldefels. El jaciment arqueològic del Port d'Ancoratge de les Sorres és un dels més singulars de Catalunya, tant per la seva extensió i riquesa material com per la seva història geològica i el procés de colonització humana posterior a la creació del delta del riu Llobregat. Es tractaria d'un *Statio*, port d'ancoratge d'època ibèrica, romana i medieval, utilitzat intensament per naus mercants.

Es tracta d'un element patrimonial de singular importància amb grans potencialitats culturals, socials i turístiques i que a dia d'avui no han estat explotades:

- Projecte amb un caràcter de diferenciació i singularitat respecte a iniciatives del territori.
- Element amb capacitat d'esdevenir un motiu identificador.
- Projecte amb capacitat d'internacionalització.
- Punt amb capacitat de reconeixement.
- Capacitat d'atracció de visitants:
    - Pel seu potencial cultural i turístic.
    - Per la seva ubicació en un àrea de concentració d'oferta cultural, natural i turística, molt a prop de grans vies de comunicació (autovia, autopista, aeroport...) i en plena Àrea Metropolitana.
- Recuperació i posada en valor del patrimoni costaner (l'ecosistema del delta del Llobregat, el patrimoni antropològic, social i agrari de colonització d'aquest territori, el patrimoni arquitectònic: cal Francès, el casal dels Carrabiners, ca la Pilar, etc.
- Possibilitat d'interdisciplinarietat (història, geografia, geologia, antropologia, ciències naturals,...)

- Possibilitat d'esdevenir un centre d'investigació i divulgació científica.

Parc Arqueològic del Port d'Ancoratge de Les Sorres

La recuperació del front marítim de Viladecans suposa una oportunitat per al desenvolupament d'un projecte per a la creació del Parc Arqueològic del Port d'Ancoratge de les Sorres com un element destacat amb capacitat d'emmirallar-se amb els principals equipaments patrimonials del país.

Valorem la possibilitat de recuperar i integrar en el projecte elements patrimonials presents com el casal dels Carrabiners i cal Francès, juntament amb la possibilitat de construir un espai expositiu sostenible i respectuós amb l'ecosistema de la Pineda des del qual és pogués oferir un producte cultural de primer ordre.

Aquests espais permetrien crear zones de gestió, recerca, exposició, acollida de visitants, activitats, oci, etc. Cal destacar, per les característiques intrínseques del jaciment, que la proposta expositiva pot i ha de desenvolupar un paper molt destacat.

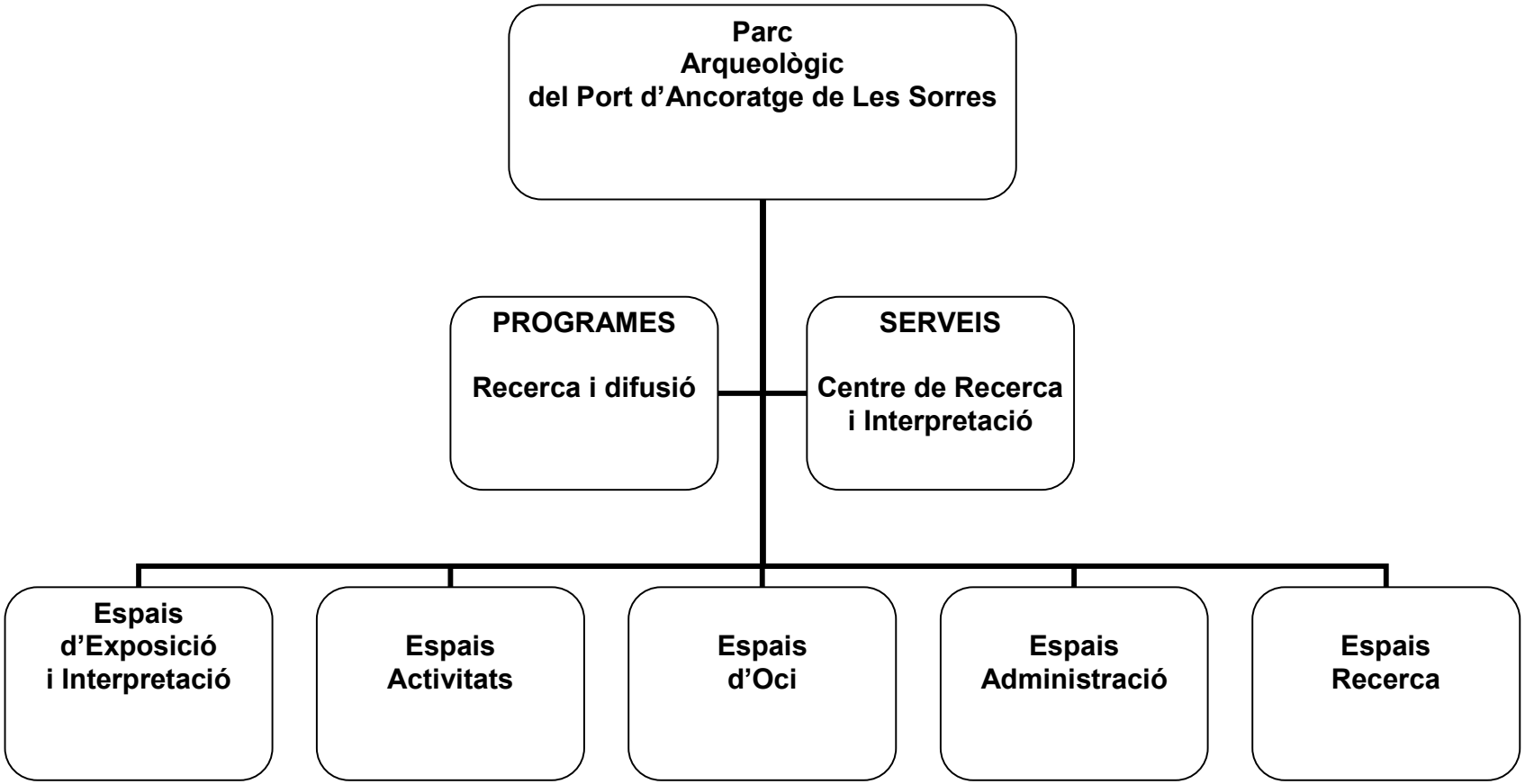
Parc
Arqueològic
del Port d'Ancoratge de Les Sorres
PROGRAMES
Recerca i difusió
SERVEIS
Centre de Recerca
i Interpretació
Espais
d'Exposició
i Interpretació
Espais
Activitats
Espais
d'Oci
Espais
Administració
Espais
Recerca

Parc Arqueològic del Port d'Ancoratge de Les Sorres

La memòria del paisatge. Les Sorres

Statio

El paisatge antic

Els canvis en la línia de costa i la formació del Delta

El port d'ancoratge ***Statio***

El poblament

Ibèric, romà i medieval

La concepció del món
L'economia
La navegació

- El comerç
- Les rutes
- Els vaixells (tipologia, aparells, construcció, navegació, càrregues, mitjans auxiliars, tripulació ...)
- Els equipaments de gestió d'un port

El mètode científic

- L'arqueologia
- L'arqueologia experimental

La Ciutat com a Museu

La memòria del paisatge i l'individu

Paisatge: manifestació formal de les múltiples relacions que existeixen entre l'individu o una societat i un espai topogràficament definit en un període determinat, l'aspecte del qual és el resultat de l'acció en el temps de factors naturals i humans, i de la seva combinació. (Consell d'Europa, 1995).

La proposta vol redescobrir el patrimoni immoble de la ciutat com un producte cultural; en el paisatge urbà i rural de Viladecans trobem les empremtes de l'evolució i l'organització del territori, comuniquen l'"estat" de la societat en diferents espais/temps, i poden ser objecte de diferents mirades.

En les darreres dècades, totes les institucions i organismes internacionals dedicats a la protecció i difusió del patrimoni cultural, han inclòs, definitivament, el paisatge com una part essencial d'aquest patrimoni i dels valors bàsics a protegir. El paisatge cultural com una il·lustració de l'evolució de la societat humana en el temps, sota la influència de les limitacions i/o oportunitats físiques presentades pel seu ambient natural, i de successives forces socials, econòmiques i culturals, tant externes com internes.

La desaparició o l'oblit dels elements significatius de Viladecans pot generar una ruptura en el potencial de transmissió històrica que aquesta posseeix, impedint que aquests espais tinguin una funció de ponts entre el passat i el present, permetent la transmissió del bagatge cultural d'una societat cap a les noves generacions.

El record és part integrant del paisatge, juntament amb els elements geogràfics i materials que li donen forma. Recorrent-lo, trepitjant-lo, rememorant-lo i interpretant-lo hom pot realitzar una lectura més completa i comprensiva del passat.

La Ciutat Museu

- Espai de desenvolupament d'una proposta de cultura de proximitat i recuperació de la memòria col·lectiva.

La interpretació centrada en el territori promou la descoberta de les relacions existents entre el diversos elements del patrimoni, així com dotar-los d'un significat que no poden tenir si es contempla de forma aïllada i fora del seu hàbitat. Alhora el territori assoleix una dimensió patrimonial, i pot ser tractat com a gran museu a l'aire lliure. A diferència dels

museus tradicionals, però, el territori té un caràcter canviant, està en permanent mutació, i sobretot, incorpora les comunitats locals com a destacats agents dels processos d'interpretació i de gestió.

Per a la difusió del patrimoni cultural *in situ* de Viladecans es necessari tenir en compte un sistema d'interpretació per fer-ho comprensible per al gran públic. Serà imprescindible dissenyar uns itineraris on s'indiquin els punts de major interès, amb panells explicatius que ofereixin la informació adequada per a la seva interpretació i comprensió. A més a més, aquest itineraris hauran d'estar preparats per a ser guiats per animadors o mediadors culturals, audioguies, guies escrites, que permeten realitzar els itineraris amb total llibertat, amb la possibilitat d'adaptar-se a diferents col·lectius: idiomes, discapacitats, infantil, nouvinguts, etc.

Perquè un itinerari cultural funcioni ha d'acomplir un seguit de característiques:

- Ha de estar perfectament senyalitzat. La senyalització no té solament una funció interpretativa i educativa, de mostrar els elements destacats que es van trobant, sinó que la seva funció és, sobretot, la d'orientar el visitant, fent que aquest es trobi en tot moment segur i còmode, al temps que manté viu el seu interès per l'entorn que està experimentant.

- Tenir un punt de partida i altre de finalització (que en el cas d'itineraris circulars pot coincidir).

- Flexibilitat per ser capaç d'adequar-se a les característiques dels visitants: escolars, grups familiars, turistes d'altres països, discapacitats, etc.

- Oferir un equilibri entre l'interès i l'atractiu que pot suscitar l'itinerari al visitant i la conveniència o no que visiti determinats espais.

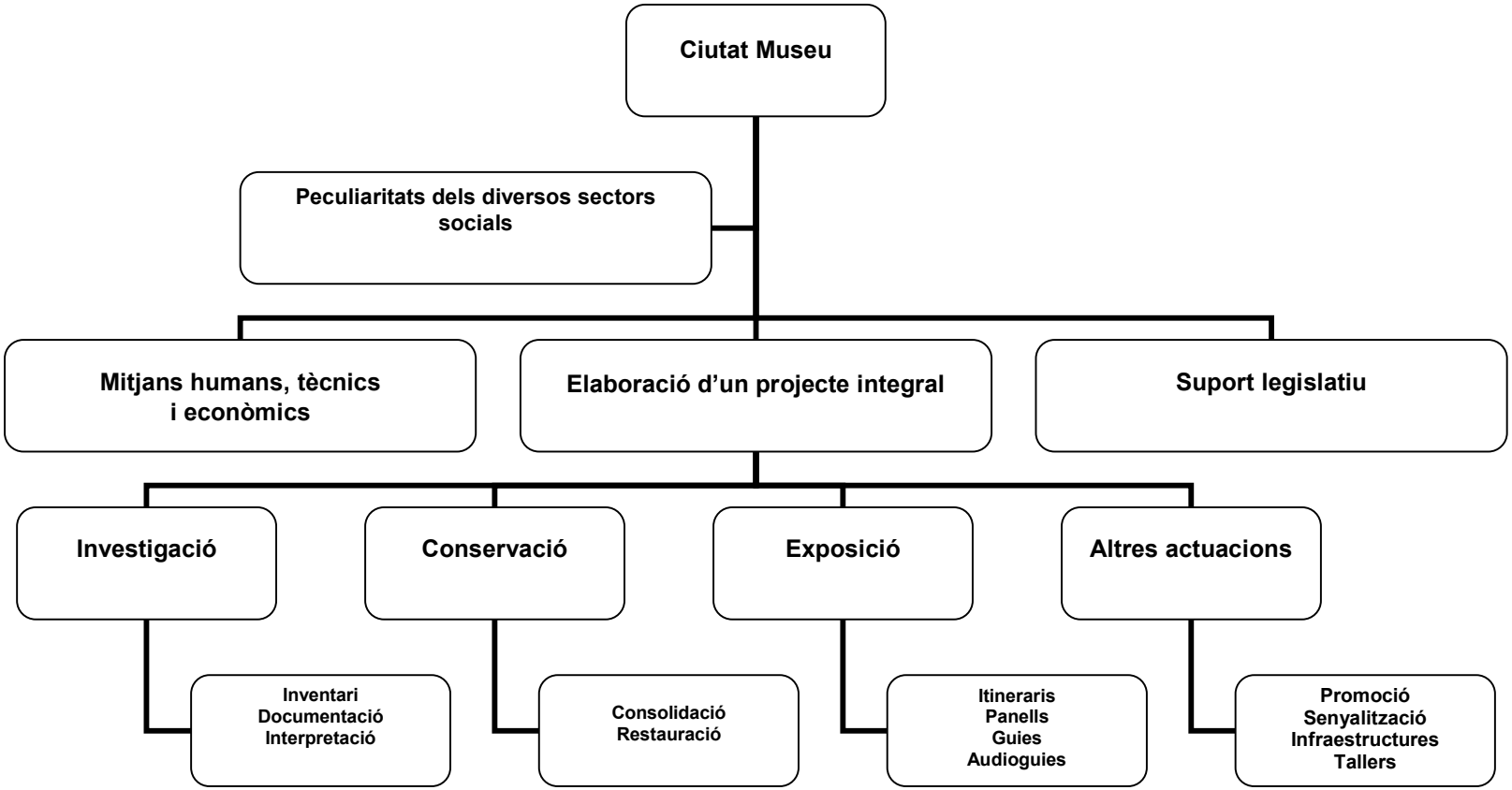
Ciutat Museu
Peculiaritats dels diversos sectors socials
Mitjans humans, tècnics i econòmics
Elaboració d'un projecte integral
Suport legislatiu
Investigació
Conservació
Exposició
Altres actuacions
Inventari
Documentació
Interpretació
Consolidació
Restauració
Itineraris
Panells
Guies
Audioguies
Promoció
Senyalització
Infraestructures
Tallers

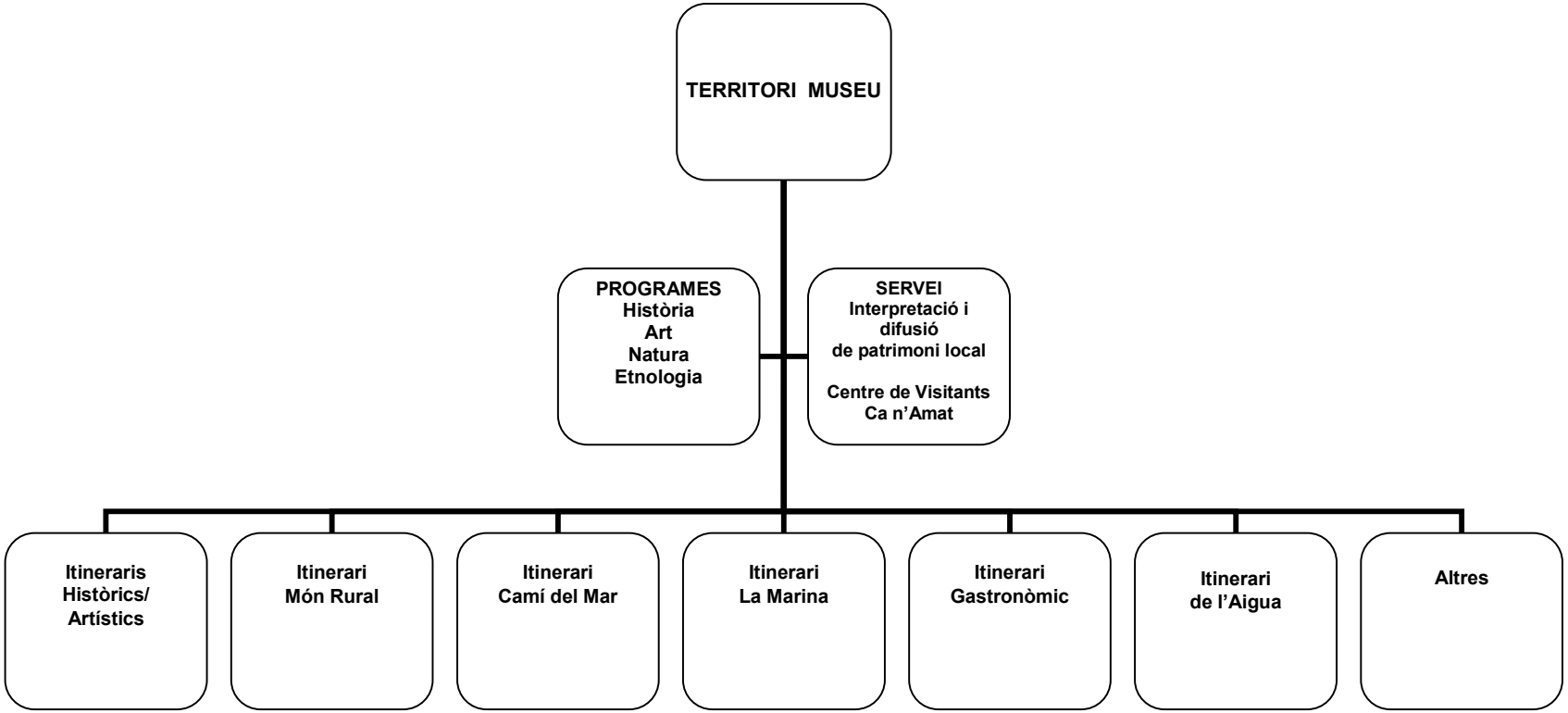
TERRITORI MUSEU
PROGRAMES
Història
Art
Natura
Etnologia
SERVEI
Interpretació i difusió
de patrimoni local
Centre de Visitants
Ca n'Amat
Itineraris Històrics/ Artístics
Itinerari Món Rural
Itinerari Camí del Mar
Itinerari La Marina
Itinerari Gastronòmic
Itinerari de l'Aigua
Altres

Senyalització i interpretació

La creació d'itineraris que, seguint un cert fil argumental i fixant l'atenció en els elements claus del paisatge, faciliten la descoberta dels diversos elements del patrimoni i de les seves interrelacions.

Per tal d'assolir aquest objectiu, la museografia se serveix de diversos mitjans (panells explicatius, miradors, guies de mà, etc.) i de la figura de l'intèrpret del patrimoni, que actua de mediador entre aquest i les persones.

Carrers

En el Nomenclàtor de Carrers de Viladecans, tradicionalment s'han emprat els noms que per la seva significació han merescut ser perpetuats, principalment els relacionats amb la història, la cultura, la tradició i la toponímia de la ciutat.

Esdevenen, d'aquesta manera, un element de proximitat apte per iniciar un primer nivell d'interpretació de la ciutat per mitjà de les plaques de senyalització dels carrers. Proposem la incorporació d'informació i d'interpretació vinculada al nom de determinats carrers.

Aquells carrers dedicats a personalitats estretament lligades amb Viladecans, és pot optar per ubicar a l'inici del carrer una placa singular on és reculli una breu semblança biogràfica.

Barris

Elements singulars

Places, edificis, arbres, espais ja desapareguts però d'interès per a la història de la ciutat ...

Itineraris patrimonials

La senyalització d'espais i elements de la memòria ens porta a la definició de rutes i itineraris per tal de difondre el patrimoni col·lectiu més proper i quotidià al conjunt de la població. D'aquests itineraris, alguns haurien de tenir un caràcter general, per tal de ser completats amb d'altres que responen a una tipologia més específica.

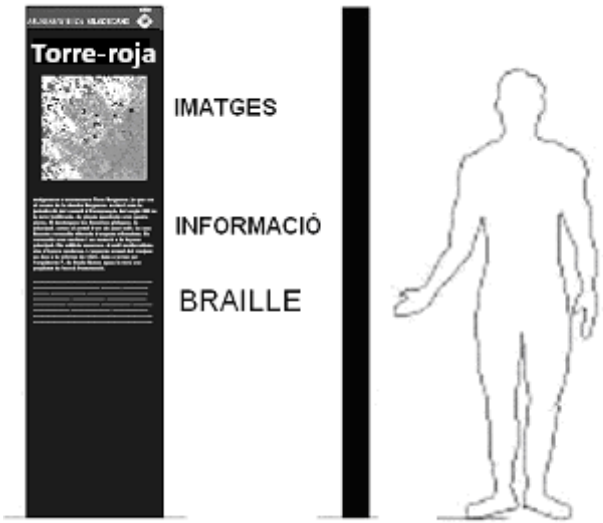

Model de senyalització

Objectius del model

El model té una finalitat general clara, la senyalització turística i interpretativa patrimonial, i s'integra en el conjunt del teixit urbà de Viladecans. La idea és unificar criteris amb la senyalització preexistent en el territori.

Els aspectes bàsics que cobreix el model són:

- Patrimoni
  - Senyalització informativa i descriptiva
- Rutes
  - Senyalització de continuïtat en tot tipus d'itineraris
  - Promoció dels itineraris i de la seva connexitat
  - Direccional bàsica

El model de senyalització: trets bàsics

- Colors
  - Colors i disseny que s'adapten a la imatge institucional dels ens públics i mantenen una discreció estètica molt integrada en el paisatge
  - PANTONE

Plaques d'alumini

Plaques d'alumini, amb aplicació de serigrafia o impressió digital.

- Banderola

  Plaques penjades per un lateral, retolades a dues cares, generalment amb la mateixa informació, en la majoria de casos. Cantells arrodonits.

- Encastades

  Retolades a una sola cara i instal·lades sobre els elements patrimonials.

- Grans planes o plegades

  Retolades a una sola cara, han sofert diversos plegaments per donar-les la forma que permet la fixació i facilitar-ne la lectura.

- Faristol rotatori

  Retolat per tres cares, ofereix la possibilitat de ser accionat i girat per presentar les diferents cares.

- Monòlit

  Retolat per una o dues cares.

Faristol

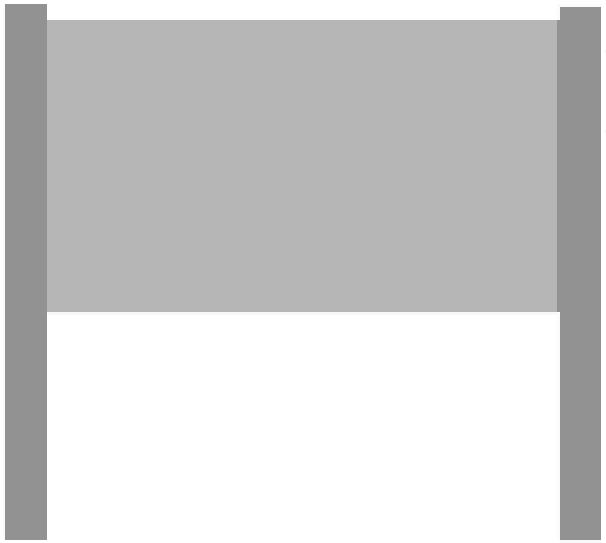

Plaques

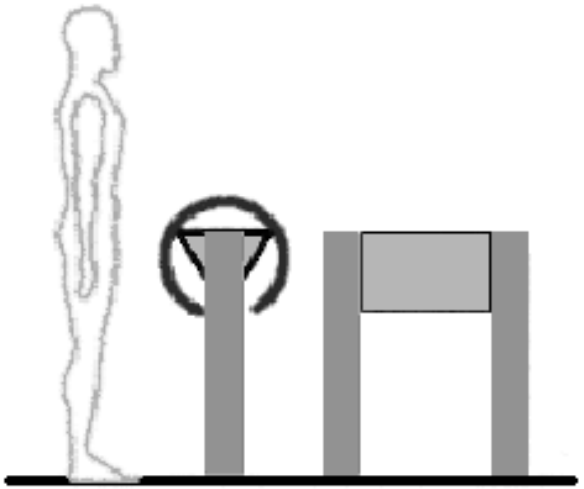

Faristol tres cares

Retolació

Mitjançant serigrafia, i la impressió digital de forma secundària de la informació escrita i les imatges

Logotips

Totes les plaques portarien una franja horitzontal superior on aniria la informació institucional.

Degradació atmosfèrica i vandalisme

La degradació per l'envelliment, l'acció dels agents atmosfèrics i el vandalisme son uns dels majors problemes que es presenten en la senyalització. Amb l'objectiu de combatre la degradació es preveuen diferents actuacions:

Film antivandàlic, antihumitat i resistent a l'acció solar

Cargols antivandàlics

Visos antivandàlics

Itineraris

Autoguiats

Museïtzació de la ciutat

Portal d'entrada a la ciutat (Ca n'Amat)

Tríptics guia

Audiovisioguies

Guiats

A través d'un Servei didàctic que permeti explicar la realitat històrica i patrimonial del municipi.

Itinerari històric

- Vil·la romana de Sales
- Ermita de Santa Maria de Sales
- Torre-roja
- Torre del Baró
- Can Modolell
- Ca n'Amat
- C/. Jaume Abril
- C/. Sant Josep (Coop. Obrera la Igualtat)
- Poblat Roca
- Hospital de Viladecans
- Església Santa Maria de Sales
- Parc del Torrent Ballester

La pagesia

- Ca n'Amat
- Barri antic. Era de Can Sala.
- Can Xic
- Can Sellarès
- Can Ginestar
- Can Sala-can Menut
- Ca n'Almirall
- Ca n'Escuder

Camí del Mar – La Marina

- El camí del Mar
- El parc Agrari
- Estany de la Murtra
- Casal dels Carrabiners
- Cal Francès
- Ca la Pilar
- Reserva natural del Remolar-Filipines

Aigua per viure

- Ca n'Amat
- Parc de la Marina
- Riera de Llorenç de les Canals
- Mines d'aigua
- Parc de Can Guardiola. Molinets d'en Sobiracs
- Riera de Sant Climent
- Escorxador
- Fàbrica de panes.
- Can Sala – can Menut. Aqüeducte i pou.
- Bòbila d'en Ramells

Altres temàtiques

- La immigració
- La multiculturalitat
- La revolució, guerra i dictadura
- El Viladecans de les dones
- Els antics oficis
- La mort
- Els paisatges oblidats o desapareguts
- La geografia
- El patrimoni Immaterial
- L'art contemporani
- Botigues i comerços
- El contraban
- La indústria
- L'escultura urbana
- ...

Audiovisioguies

- Aplicació mòbil per a dispositius Pda-guía turística audiovisual.

  - Itineraris ciutat com a museu
  - Ca n'Amat
  - Espai de la Memòria. Centre de la Difusió del Patrimoni
  - Sales
  - Parc arqueològic del Port d'Ancoratge de Les Sorres

  L'aplicació permetrà als visitants seleccionar en el terminal Pda, que prèviament s'haurà proporcionat en un centre d'informació, punts d'una ruta turística per accedir als continguts multimèdia associats. Aquests continguts poden ser de tipus:

  - Text
  - Imatge
  - Àudio
  - Vídeo

Descripció

Mòduls

- **Aplicació mòbil Pda**

  Es desenvoluparà en el llenguatge nadiu del terminal, .net i s'executarà sobre l'entorn *Windows Mobile 5*.

- **Memòria de continguts**

  Memòria externa de tipus Sd o similar, compatible amb el Pda per disposar de l'arbre de continguts amb els diferents arxius multimèdia.

- **Aplicació Pc gestor de continguts**

  Aplicació client per a Pc que genera l'arbre amb els continguts i ho grava a la memòria per al seu ús als Pda.

Aplicació mòbil

Aplicació per a *Windows Mobile 5* que permet als usuaris seleccionar en el terminal Pda punts d'una ruta turística per a accedir als continguts multimèdia associats.

L'estructura de la aplicació constaria de:

- Pantalla de benvinguda
- Selecció de rutes
- Mapa de l'itinerari amb els PIS ("punts d'interès")
    - Per a cada PIS mostrem text, imatge, play d'un àudio i/o un vídeo.

La imatge mostrarà una pantalla de benvinguda, i posteriorment mostrarà la selecció de la ruta turística. Una vegada escollida la ruta, els usuaris podran seleccionar cadascun dels punts destacats (PIS) i visualitzar o escoltar la informació.

L'aplicació prendrà els arxius de text, imatge, àudio i vídeo de la memòria de continguts.

Aprofitant aquesta funcionalitat, en un mateixa Pda i sense canviar l'executable de l'aplicació, es podrà carregar versions especialment adaptades per a diferents sectors (per edats, interessos, idiomes, temàtiques) només caldrà substituir una memòria externa per l'òptima.

El disseny de l'aplicació tindrà la major funcionalitat i facilitat d'ús possible. S'evitarà que els usuaris hagin de teclejar, simplement caldrà de polsar la pantalla tàctil sobre les opcions desitjades.

Aplicació Pc gestor de continguts

Aplicació instal·lada a un Pc que permetrà gestionar i modificar els continguts. Amb un interfaç intuïtiu, l'administrador de l'aplicació seleccionarà les plantilles i els continguts.

Es podran donar d'alta, baixa o modificar:

- Ruta. Nom i text
- El mapa general de la ruta
- Dintre de cada ruta, es podran donar d'alta d'un punt destacat i associar-ne un text, imatge, àudio i vídeo.

En el moment en què es realitzi una modificació dels continguts, l'aplicació generarà un nou arbre de continguts per a ser emmagatzemat.

Fases de desenvolupament del Pla Director

La planificació temporal d'un Pla com aquest s'enfronta a condicionants externs: finançament, actuació urbanística al sector de Llevant – Les Oliveretes, finalització del procés de restauració de l'ermita de Santa Maria de Sales, obres, expropiació i cessió al municipi de terrenys a la zona de les Sorres, etc, que impedeix realitzar una ajustada proposta d'implantació dels diferents equipaments i serveis.

El que sí podem aventurar és una sistematització coherent per fases sense incloure una temporalitat estricta d'aplicació del Pla Director. Entenem que aquesta proposta de desenvolupament es pot veure modificada per condicionants interns o externs.

Fase I

- Projecte arquitectònic **Ca n'Amat.**
- Projecte museogràfic **Ca n'Amat.**

Fase II

- Execució obres **Ca n'Amat.**
- Restauració col·lecció **Ca n'Amat.**

- Restauració **Ermita de Santa Maria de Sales.**
- Excavació jaciment **vil·la romana de Sales.**

- Projecte de museïtzació de **la Ciutat**.

Fase III

- Execució museografia **Ca n'Amat**. Obertura al públic.

- Execució museïtzació de la **Ciutat.** Primera fase. Presentació al públic.

- Projecte de museïtzació de l'**ermita de Santa Maria de Sales.**
- Projecte de museïtzació de la **vil·la romana de Sales.**

- Consolidació i restauració de les restes de la **vil·la romana de Sales.**

- Treballs de documentació per al futur **Parc Arqueològic del Port d'Ancoratge de Les Sorres.**

Fase IV

- Execució de la museïtzació de l'**ermita de Santa Maria de Sales**. Obertura al públic.
- Execució de la museïtzació de la **vil·la romana de Sales**. Obertura al públic.

- Execució museïtzació de la **Ciutat.** Segona fase. Presentació al públic.

- Projecte arquitectònic **Espai de la Memòria. Centre de difusió del patrimoni**.
- Projecte museogràfic **Espai de la Memòria. Centre de difusió del patrimoni**.

- Treballs de documentació per al futur **Parc Arqueològic del Port d'Ancoratge de Les Sorres.**

Fase V

- Execució museïtzació de la **Ciutat.** Tercera fase. Presentació al públic.

- Treballs de documentació per al futur **Parc Arqueològic del Port d'Ancoratge de les Sorres.**

- Projecte arquitectònic i d'infraestructures del **Parc Arqueològic del Port d'Ancoratge de Les Sorres**.
- Projecte museogràfic del **Parc Arqueològic del Port d'Ancoratge de Les Sorres**.

Fase VI

- Execució projecte arquitectònic **Espai de la Memòria. Centre de difusió del patrimoni.**
- Restauració col·lecció **Espai de la Memòria. Centre de difusió del patrimoni.**

Fase VII

- Execució projecte museogràfic i trasllat de l'Arxiu Municipal al centre **Espai de la Memòria. Centre de difusió del patrimoni.** Obertura al públic.
- Execució projecte arquitectònic **Parc Arqueològic del Port d'Ancoratge de Les Sorres.**
- Execució projecte museogràfic **Parc Arqueològic del Port d'Ancoratge de Les Sorres.** Primera fase.

Fase VIII

- Execució projecte museogràfic **Parc Arqueològic del Port d'Ancoratge de Les Sorres.** Segona fase**.** Obertura al públic.

Relació de costos dels projectes museogràfics i documentació

Projecte museogràfic de Ca n'Amat.....25.000 €

Projecte Museogràfic vl·la romana i ermita de Sales. .....18.000 €

Projecte de museïtzació de la ciutat.....30.000 €

Projecte museogràfic Espai de la Memòria.....25.000 €

Treballs de documentació per al projecte de Parc Arqueològic de Les Sorres.....28.000 €

Projecte museogràfic Parc Arqueològic del Port d'Ancoratge de Les Sorres.....30.000 €

Annexes

Núm. 1.- Marc jurídic

Núm. 2.- Característiques dels organismes autònoms administratius (OAA)

Núm. 3.- Organigrama directiu dels organismes autònoms administratius

Núm. 4.- Organigrama del personal i funcions de l'organisme autònom administratiu

Núm. 5.- L'Arxiu Municipal de Viladecans. Una visió estratègica

Annex 1 . Marc jurídic

L'administració local i competències en patrimoni

El patrimoni cultural de Viladecans és el conjunt de llocs, objectes, expressions i persones que materialitzen, simbòlicament, els continguts ideològics que mantenen cohesionada la col·lectivitat i que li atorguen el seu sentit d'identitat cultura i de legitimació política davant d'altres grups socials. Els béns que l'integren i que encara es conserven, reflecteixen els esdeveniments socials, culturals, econòmics i polítics de cada època i constitueixen una herència insubstituïble, que cal transmetre, en les millors condicions possibles a les generacions futures.

La gestió, la protecció, la conservació, la investigació i la difusió d'aquest patrimoni és una obligació fonamental dels poders públics d'acord amb la legislació local i amb la Llei del patrimoni cultural Català, per la qual les administracions locals assumeixen importants atribucions de protecció del patrimoni cultural local, dins de l'esfera de les seves competències. D'altra banda, gaudir dels béns relacionats amb la història i la cultura de Viladecans, que per llur valor històric, artístic, arquitectònic, científic o tècnic mereixen una protecció i defensa especials, és un dels drets fonamentals dels ciutadans de Viladecans.

L'administració local i competències en patrimoni

Segons l'Art. 25 de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local – Art. 66 del Decret Legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya:
Tots els ajuntaments tenen competència en matèria de patrimoni històric.

Art. 66. 1
El municipi, per a la gestió dels seus interessos i en l'àmbit de les seves competències, pot promoure tota mena d'activitats i prestar tots els serveis públics que contribueixin a satisfer les necessitats i les aspiracions de la comunitat de veïns.

Art. 66.3
El municipi té competències pròpies en un seguit de matèries, entre les quals destacaríem les següents:
[...]
e) El patrimoni historicoartístic
f) La protecció del medi
[...]

n) Les activitats i les instal·lacions culturals i esportives, l'ocupació del lleure, el turisme
o) La participació en la programació de l'ensenyament

De totes les competències essencials dels ajuntaments, el patrimoni és l'única que no ha generat un servei municipal especialitzat i generalitzat. Tret d'aquella norma que estableix que els ajuntaments de més de 5.000 habitants tenen l'obligació de mantenir una biblioteca.

Els deures municipals sobre el conjunt del patrimoni cultural es concreten a l'article 7 de la Llei espanyola de patrimoni històric (Llei 16/1985) :

> *Los Ajuntaments cooperaran con los Organismo competents para la ejeccions de esta Olay en la conservacions y custodia del patrimoni històric Español compren dido en su término municipal, adoptando las medidas oportunas para evitar su deterioro, pérdida o destrucción. Notificarán a la Administración competente cualquier amenaza, daño o perturbación de su función social que tales bienes sufran, así como las dificultades y necesidades que tengan para el cuidado de estos bienes. Ejerceran así mismo las demas funciones que tengan expresamente atribuidas en virtud de esta Ley.*

I, amb més generositat competencial, a l'article 3 de la Llei 9/1993:

1- *En l'exercici de llurs competències respectives, l'Administració de la Generalitat, els consells comarcals i els ajuntaments han de vetllar per la integritat del patrimoni cultural català, tant públic com privat, i per la protecció, la conservació, l'acreixement, la difusió i el foment d'aquest patrimoni, i han d'estimular la participació de la societat, per la qual cosa s'han de dotar dels mitjans materials i personals adequats.*
2- *Les administracions públiques han de col·laborar perquè les competències respectives siguin exercides, en l'àmbit d'aquesta Llei, de la millor manera possible.*
3- *Els consells comarcals i els ajuntaments han de comunicar immediatament a l'Administració de la Generalitat qualsevol situació de perill en què es trobin els béns integrants del patrimoni cultural.*
4- *L'Administració de la Generalitat ha d'informar els consells comarcals i els ajuntaments corresponents de les actuacions que dugui a terme en aplicació d'aquesta Llei.*

Esquema competencial dels ajuntaments en matèria de patrimoni

1. **Competències en patrimoni immoble en general**: monuments històrics, conjunts històrics, jardins històrics, llocs històrics, zones d'interès etnològiques, zones arqueològiques i zones paleontològiques
    - Catalogació de BCIL (municipis > de 5000 habitants) o proposició de BCIL als consells comarcals.
    - Comunicació de BCIL al Catàleg del Patrimoni Cultural Català.
    - Des catalogació de BCIL (amb informe favorable de la Generalitat).
    - Dret de tempteig i de retracte sobre BCIL.
    - Dret de tempteig i de retracte subsidiari de la Generalitat sobre BCIN.
    - Dret d'execució del deure de conservació de BCIL privats o públics.
    - Dret d'expropiació de BCIN per incompliment del deure de conservació.
    - Dret d'expropiació d'immobles en l'entorn dels BCIN.
    - Deure de suspendre la tramitació de les llicències per expedient de declaració de BCIN.
    - Deure d'elaborar un instrument urbanístic de protecció per als conjunts històrics, les zones arqueològiques, les zones paleontològiques, els llocs històrics i les zones d'interès etnològic i en el cas dels entorns de protecció de qualsevol bé cultural d'interès nacional.
    - Deure de suspendre la tramitació de llicències d'obres per preservar els valors culturals d'un bé immoble.
    - Deure d'elaborar instruments urbanístics de protecció dels BCIN.
    - Deure de comunicar al Departament de Cultura les llicències urbanístiques que afectin els BCIN.
    - Dret a acceptar, per acord de Ple, el pagament de deutes tributaris amb béns patrimonials.
    - Potestat sancionadora d'infraccions lleus, greus i molt greus establertes per la llei, quan afecten BCIL (<5.000 habitants).
    - Deure d'eximir l'IBI dels BCIN declarats, i de no cobrar impost sobre construccions, instal·lacions i obres de conservació, manteniment o restauració de BCIN.
    - Deure de no poder alienar béns immobles catalogats que siguin de la seva propietat, si no és entre administracions.
    - Dret a exigir a les administracions públiques el compliment de la legislació sobre patrimoni.
    - Dret a sol·licitar dictàmens al Consell Assessor del Patrimoni Cultural Català i a rebre'n assessorament.

2. Competències específiques en matèria de patrimoni arqueològic:

a. Competències municipals específiques de les administracions locals

- Obligació de disposar d'un arqueòleg municipal si el patrimoni arqueològic del municipi és important.
- Dret a instar la incoació de la declaració de Bé Cultural d'Interès Nacional per a una zona arqueològica.
- Obligació d'aplicar un règim provisional de protecció als jaciments arqueològics incoats BCIN.
- Dret a demanar als propietaris de jaciments arqueològics informació sobre la seva utilització.
- Dret a opinar sobre la declaració d'espais de protecció arqueològica.
- Dret a executar intervencions arqueològiques amb l'autorització del Departament de Cultura.
- Dret a ésser informats del descobriment de restes arqueològiques.
- Obligació d'informar al departament de Cultura del descobriment de restes arqueològiques en 48 hores, i de ser informat per aquest, recíprocament.
- Dret a ser informats de l'autorització d'excavacions arqueològiques en el seu terme municipal i de la realització d'intervencions d'urgència.
- Dret a col·laborar en el finançament de projectes arqueològics privats.
- Dret a exigir la reparació de danys a béns immobles catalogats.
- Dret a inspeccionar en qualsevol moment les intervencions en qualsevol jaciment arqueològic.
- Dret a ser consultats sobre el lloc on seran dipositades les restes arqueològiques trobades al seu municipi, quan es vulgui fer el rebliment indefinit d'un jaciment, i quan es vulguin traslladar restes d'aquesta mena des del seu terme municipal o al seu terme municipal.
- Dret a ser consultats quan la Generalitat vagi a autoritzar la destrucció de materials arqueològics trobats al seu terme municipal.
- Obligació d'atendre el ciutadà que es dirigeixi a la Generalitat per comunicar la troballa en lloc de fer-ho directament .
- Dret i obligació de ser dipositari de troballes arqueològiques casuals.

b. Deures dels ajuntaments com a responsables de la gestió urbanística
c. Deures dels ajuntaments com a propietaris de jaciments arqueològics

d. Drets i deures dels ajuntaments com a promotors d'obres que poden afectar el patrimoni arqueològic

3. **Competències en museus i col·leccions**

4. **Competències en arxius**

5. **Competències en patrimoni natural**

Annex 2 . Característiques dels organismes autònoms administratius (OAA)

Principals característiques dels **organismes autònoms administratius,** que poden facilitar la gestió**:**

- Són entitats de dret públic que depenen d'una administració pública.
- Dotades de personalitat jurídica pròpia i de patrimoni i tresoreria propis.
- Es regeixen per la normativa fixada en els seus estatuts i per la Llei de bases de règim local, la Llei municipal i de règim local de Catalunya, la Llei d'hisendes locals, la Llei general pressupostària, el Reglament d'obres, activitats i serveis dels ens locals i la resta de normativa que li sigui d'aplicació.
- Es creen per acord del Ple de la corporació.
- La norma de creació d'un organisme autònom n'ha de precisar la seva finalitat, els mitjans que se li adscriuen i les bases de la seva organització interna.
- S'estructuren internament mitjançant un òrgan col·legiat de govern (junta de govern, consell rector...) i un director o gerent.
    - Els membres de la Junta de Govern són designats per l'administració de qui depèn l'organisme (càrrecs d'aquesta administració, personal tècnic, sens perjudici que hi puguin participar, també, representants d'entitats o sectors socials relacionats amb l'àmbit del patrimoni).
- La creació d'un organisme autònom es justifica quan es tracta de serveis amb un alt nivell d'activitat del qual se'n derivin volums elevats de relacions jurídiques, d'ingressos econòmics propis, etc.
- El personal pot ser funcionari o laboral. La seva selecció segueix els mateixos procediments que la resta del personal de l'administració.

- La contractació es regeix pel dret administratiu, exactament igual que la dels organismes sense personalitat pròpia.

- La gestió econòmica d'ingressos i pagaments és més àgil que la dels serveis no personificats ja que els organismes autònoms compten amb caixa pròpia.

- L'actuació dels organismes autònoms està subjecta a la fiscalització prèvia de la intervenció, igual que l'actuació dels simples òrgans administratius.

Funcions de l'Organisme Autònom Administratiu

- Administrar els béns propis i els adscrits a l'organisme.

- Reglamentar els seu propi funcionament i organitzar els serveis tècnics i administratius de l'organisme.

- Proposar i gestionar el pressupost que garanteixi el correcte funcionament dels equipaments i serveis.

- Planificar i gestionar equipaments, serveis i activitats relacionades amb el patrimoni cultural.

- Dissenyar i desenvolupar els programes de gestió, conservació, investigació, exhibició i difusió del patrimoni cultural local.

- Exercir les competències municipals que la legislació vigent atribueix a l'ajuntament en relació amb el patrimoni cultural (immoble, moble, documental, bibliogràfic, històric, arquitectònic, artístic, arqueològic, paleontològic, etnològic, tècnic i científic i els jaciments i zones arqueològiques).

L'organisme actuarà preceptivament en els següents casos:

- Informes previs a la concessió de llicència d'obres en els elements del catàleg i els seus entorns definits. També s'emet l'informe previ en les actuacions d'iniciativa pública.

- Informes sobre noves catalogacions i inventariat d'elements.
- Informes sobre totes aquelles qüestions que afectin els elements del catàleg.
- Actuacions en matèria de protecció del patrimoni arqueològic.
- Actuacions en matèria de protecció del paisatge urbà.
- Actuacions en matèria de gestió del patrimoni documental local.
- Gestionar llegats i donacions.
- Obtenir subvencions i ajuts de les administracions públiques, entitats privades i particulars.
- Formular convenis i concerts tant amb entitats públiques i privades com amb particulars.

Annex 3 . Organigrama directiu de l'organisme autònom administratiu

EL CONSELL DE GOVERN

Nomenat pel Ple de l'Ajuntament assumeix el govern i la gestió de l'organisme

PRESIDÈNCIA

VICEPRESIDÈNCIA

JUNTA DIRECTIVA

DIRECCIÓ/GERÈNCIA

Annex 4 . Organigrama de personal i de funcions de l'organisme autònom administratiu

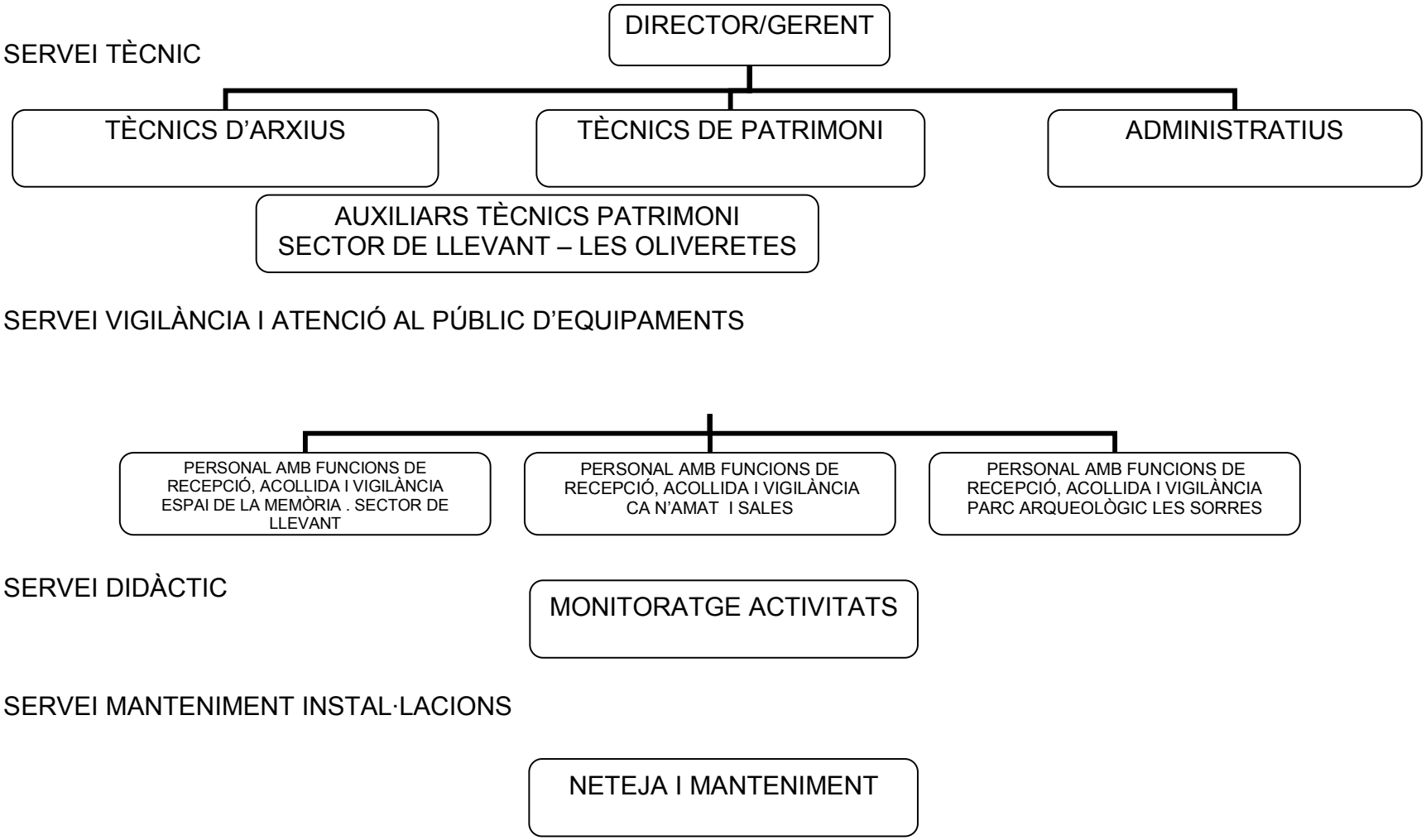

Annex 5. L'Arxiu Municipal de Viladecans - Visió estratègica

Xavier Calderé i Àngels González
Arxiu Municipal

L'Arxiu Municipal de Viladecans. L'equipament gestor del patrimoni documental local

L'Arxiu Municipal de Viladecans és el servei **municipal encarregat de la gestió del patrimoni documental local**, integrat tant per la documentació municipal, com per tota aquella documentació d'interès històric o cultural de persones físiques o jurídiques relacionades amb el nostre municipi.

Aquest patrimoni és conservat, organitzat i difós amb la finalitat de satisfer les necessitats d'informació i documentació de l'administració municipal mateixa, de justificar els drets de les persones físiques o jurídiques, públiques o privades i de facilitar als estudiosos i als ciutadans les eines necessàries per a la recerca i la investigació. Amb l'obligació de garantir la preservació, la integritat i la difusió de la nostra memòria col·lectiva, tant als nostres conciutadans com a les generacions futures.

Atesa la seva importància com a servei dirigit al conjunt de la ciutadania, així com llurs objectius genèrics, es presenta aquesta VISIÓ ESTRATÈGICA DE L'ARXIU MUNICIPAL, com a document director de les actuacions de l'Arxiu Municipal a curt, mitjà i llarg termini.

1.- Línies bàsiques d'actuació

Com a gestor del patrimoni documental local, l'Arxiu Municipal centra la seva activitat en tres grans grups de fons documentals:

A) El **fons documental municipal**, tant administratiu com històric. Integrat per la documentació generada en el desenvolupament de llurs funcions, per l'Ajuntament de Viladecans i per tots els organismes que en depenen, així com per la documentació produïda per les empreses privades gestores de serveis municipals.

B) Els **fons documentals patrimonials**. On trobem documentació d'interès històric o cultural provinent de persones físiques i/o jurídiques relacionades amb el nostre municipi.

C) El **fons d'imatges locals**. On es conserven més de 45.000 imatges de molt diversa procedència (fons municipal i patrimonials), testimonis de la nostra ciutat i de les seves gents al llarg del temps.

Sobre aquests fons, les actuacions de l'Arxiu Municipal giren al voltant de tres grans eixos:

A) Gestió Documental

Amb l'objectiu bàsic de donar tractament arxivístic a la totalitat de la producció documental municipal i als fons patrimonials ingressats als nostres dipòsits documentals, sigui quin sigui el seu suport material (paper, electrònic, en imatge...).

B) Preservació

Amb la finalitat de preservar la nostra memòria, tot garantint la integritat tant dels suports documentals com de la informació que hi contenen.

C) Difusió i Didàctica

Amb la funció de difondre el nostre patrimoni documental i alhora impulsar la recerca i la investigació sobre el nostre municipi.

2.- Objectius Generals. Activitats

2.1.- Gestió interna

- Dotar l'Arxiu dels instruments normatius bàsics de funcionament: organigrama orgànic-funcional, reglament, carta de serveis, normativa interna de gestió documental: transferències, enquadernació, digitalització, descripció, accés, conservació i organització de fons; adaptació dels processos de gestió a les normes de qualitat ISO.
- Elaboració de la memòria anual de l'Arxiu Municipal.
- Disposar dels mitjans humans i materials necessaris per a assolir els objectius fixats per a l'Arxiu Municipal.
- Impulsar l'ús de les TIC en:
    - Programaris específics per a la gestió d'arxiu fons documental, fons d'imatges, biblioteca i hemeroteca auxiliars.
    - Disseny d'una pàgina web pròpia que permeti dotar de més visibilitat l'Arxiu Municipal, alhora que poder disposar d'una eina àgil i eficaç de difusió dels seus recursos i serveis.
    - Impulsar l'ús de la intranet municipal com a mitjà de comunicació intern amb l'administració municipal mateixa.
- Enfortir i impulsar les relacions de l'Arxiu Municipal amb la resta d'organismes vinculats amb el món arxivístic: Consell Comarcal, Diputació de Barcelona, Generalitat de Catalunya, Ministeri de Cultura, Associacions professionals...

2.2.- Gestió documental

2.2.A.- Organització de fons

A) Fons públics

1.- Sistema de gestió documental

- Definir, implantar i mantenir un sistema únic de gestió per a la totalitat de la producció documental de l'Ajuntament de Viladecans i dels organismes que en depenen, així com de les empreses privades gestores de

serveis públics, amb independència del seu suport de creació. Vetllar perquè la gestió de la totalitat de la producció documental se n'integri.

- Aplicar polítiques transversals de col·laboració amb la resta de departaments municipals implicats en l'organització i millora dels processos de gestió municipals: organització, qualitat, sistemes d'informació, innovació, registre general, secretaria general, informació...

2.- Instruments de control

- Elaborar, actualitzar i mantenir els instruments de descripció bàsics per a la gestió de la documentació, sigui quin sigui el seu suport de creació: quadre fons documentals, quadre/catàleg de processos de gestió, quadre de classificació per a la documentació municipal, quadre/catàleg de sèries documentals, guia, inventari i catàlegs.

- Impulsar l'aprovació de normativa que reguli la correcta gestió de la documentació municipal, bé en suport paper bé en suport electrònic, pel que fa a la seva elaboració, organització, descripció, conservació, transferència i avaluació. Alhora que controlar-ne el seu compliment.

- Redactar un manual de normes i procediments arxivístics per a l'administració municipal, que pugui integrar-se en el manual general de procediments per als treballadors municipals.

- Respecte de les bases de dades corporatives, participar en el disseny, en el control i manteniment de la qualitat de les dades, en l'elaboració de protocols i normativa interna per a la introducció de dades, així com en les polítiques corporatives sobre migració i substitució de bases de dades.

3.- Formació

- Impulsar un Pla de formació continuada en tècniques arxivístiques per als treballadors municipals, per tal de garantir l'aprenentatge necessari de tot el personal per assolir i mantenir sistemes unificats de gestió, descripció, conservació i avaluació de la documentació municipal.

B) Fons Privats

- Realitzar un quadre de classificació de fons que incorpori tots els fons privats i col·leccions ciutadanes conservats als dipòsits documentals municipals.
- Elaborar els instruments de descripció necessaris per tal de garantir-ne l'accés a la documentació i a la informació dels fons patrimonials (quadres de classificació, inventaris, guies, catàlegs).
- Donar tractament arxivístic (organització, descripció, avaluació i conservació) a la totalitat de la documentació ingressada als dipòsits documentals municipals.

2.2.B.- Ingressos Documentals

A) Fons Públics

- Normalitzar el calendari de transferències documentals dels arxius de gestió vers l'Arxiu Administratiu Municipal i d'aquest vers l'Arxiu Històric de la Ciutat.
- Complementar el quadre de classificació per a la documentació municipal amb els corresponents calendaris de transferències documentals. Alhora que elaborar la normativa interna que reguli els criteris generals per a la realització d'aquestes.

B) Fons Privats

- Disposar d'un inventari de les institucions arxivístiques i de persones físiques o jurídiques que conservin fons documentals vinculats directament o indirectament amb el nostre municipi.
- Establir polítiques actives de captació, recuperació i accés als fons documentals relacionats amb Viladecans que es conservin a d'altres institucions arxivístiques o que n'estiguin en mans de particulars, entitats o empreses vinculades directament o indirecta amb el nostre municipi.
- Normativitzar els processos administratius que se'n deriven dels ingressos de documentació procedents de fons i col·leccions privades.

2.2.C.- Descripció

- Mantenir, actualitzar i mecanitzar els diferents instruments de descripció amb què compta l'Arxiu Municipal: guia, inventari, catàlegs, quadres de classificació, bases de dades, catàlegs bibliogràfics, hemerogràfics, de sèries factícies, del fons d'imatges... I elaborar els elements auxiliars que els complementin: thesaurus, quadres de matèries, llistats de termes normalitzats, llenguatge controlat de descripció... Alhora, fer-los adequats perquè puguin ser consultables via telemàtica, fins i tot en un entorn web.
- Adaptar els instruments de descripció documental (guia, inventari, quadres de classificació i catàlegs) a la normativa nacional i internacional de descripció arxivística -NODAC, NEDA, ISAD (G), ISAAR (CPF), ISIAH, ISAF-.
- Mantenir i actualitzar els catàlegs de la biblioteca i hemeroteca especialitzada de l'Arxiu Municipal (obres de referència, arxivística, patrimoni cultural, història i geografia local i comarcal, dret i d'altres àmbits d'interès per a la gestió municipal).

2.2.D.- Accés

- Elaborar un quadre d'accés per a la documentació municipal a incorporar i que complementi la resta d'instruments de descripció documental, que pugui ser aplicat, també, des de les pròpies oficines productores.
- Impulsar la redacció de normativa interna d'accés tant a les instal·lacions com a la documentació conservada a l'Arxiu Municipal. I creació d'un registre d'accés i consultes de documents, així com amb una base de dades d'usuaris del servei de l'Arxiu Municipal
- Dotar l'Arxiu Municipal de capacitat legal per a la compulsa i certificació sobre els documents que s'hi custodien.

2.2.E.- Avaluació i tria

- Impulsar la creació d'una comissió interdepartamental per a l'avaluació de la documentació municipal.
- Elaborar i mantenir un calendari de conservació documental per a la documentació pública, d'acord amb la normativa sobre avaluació i tria documental aprovada per la CNAATD.

- Establir normativa i criteris generals d'avaluació documental a aplicar pels arxius d'oficina/arxius de gestió; i impulsar l'aplicació de polítiques actives d'avaluació documental, tant per a la documentació pública con privada.

2.3.- Preservació

2.3.A.- Conservació

- Identificar i establir les característiques i tractament a donar als documents essencials per a l'organització municipal.
- Elaborar un pla preventiu en cas de sinistre, pel que fa a les actuacions a seguir amb els fons documentals.
- Establir les directrius bàsiques per als arxius d'oficina/arxius de gestió, respecte de la preservació tant dels suports documentals com de la informació que s'hi conté.
- Impulsar polítiques actives de restauració i d'enquadernació de documents (fons municipals, patrimonials o d'imatges) per tal de garantir la integritat de la documentació conservada a l'arxiu municipal.

2.3.B.- Digitalització

- Coordinar amb la resta de departaments implicats, les polítiques municipals per a la digitalització documental.
- Impulsar l'ús de la digitalització com a sistema alternatiu de conservació de grans volums documentals.

2.3.C.- Documents electrònics

- Determinar els criteris per a la gestió dels documents electrònics (elaboració, organització, descripció, conservació, transferències i avaluació), que els garanteixin, alhora, la autenticitat, la integritat, la fiabilitat, l'accés i la perdurabilitat al llarg del temps, tot aplicant la normativa nacional i internacional que regula la seva producció.
- Coordinar amb el departament de Sistemes d'Informació les polítiques de migració de dades per tal de garantir el manteniment i la integritat de la informació tractada a les bases de dades corporatives.

2.4.- Difusió i Didàctica

- Desenvolupar el servei didàctic de l'Arxiu Municipal amb l'impuls de:
  - Visites comentades
    - Col·laboració amb el Centre de Recursos Pedagògics i els centres docents en el disseny de crèdits de síntesis i en l'orientació en l'elaboració de treballs de recerca.
    - Potenciar l'Arxiu com a taller d'història local.
  - Mantenir i enfortir els canals de difusió del patrimoni documental local amb:
    - Xerrades.
    - Exposicions (creació pròpia / enriquiment i complement dels continguts d'exposicions de producció aliena).
    - Edició de diverses línies de publicacions de difusió del patrimoni documental local (textos normatius, edició de documents, revista anual, catàlegs/repertoris de fotografies, catàlegs d'exposicions, calendaris, postals...).
    - Activitats de formació/debat sobre història local.
    - Dotar de més visibilitat l'Arxiu Municipal en el mitjans de comunicació local i supralocals.
  - Impulsar la recerca documental, històrica i onomàstica sobre el nostre territori.

PLA DIRECTOR DE PATRIMONI CULTURAL DE VILADECANS

NOVEMBRE DE 2007

Col·laboracions

Xavier Calderè
Josep Lluís Gallardo
Angels Gonzalez
Juana Maria Huelamo

Diputació Barcelona xarxa de municipis

AJUNTAMENT DE VILADECANS

TEA Difusió Cultural SL

Sugranyes 34, Baixos
08028 Barcelona
Tel/fax 93 296 52 20
tea@teadifusiocultural.com
www.teadifusiocultural.com

PLA DIRECTOR DE PATRIMONI CULTURAL DE VILADECANS